

DIAK

Nina Dash
Sosionomi YAMK
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

**Selvitys ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten
sosiaali- ja terveysalan perustutkinto-opiskelijoiden työ-
ja jatko-opintosuunnitelmien ohjauksesta**

TIIVISTELMÄ

Dash Nina

Selvitys ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveysalan perustutkinto-opiskelijoiden työ- ja jatko-opintosuunnitelmien ohjauksesta

Sivut 51 ja liitteet 2

2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (ylempi AMK)

Ekososiaalinen työ ja globaali osaaminen

Tämä opinnäytetyö selvittää ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveysalan perustutkinto-opiskelijoiden urasuunnitelmia lähihoitajaksi valmistumisen jälkeen sekä heidän saamaansa ohjausta jatko-opintoihin. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä opiskelijoiden ohjauksen tarpeista ja nostaa esiin kehittämiskohteita oppilaitosten ohjauksen käytännöissä.

Tutkimus toteutettiin laadullisena puolistrukturoituna haastattelututkimuksena. Aineisto kerättiin opiskelijoilta avoimien kysymysten avulla, joissa he kuvasivat omia urasuunnitelmiaan ja kokemuksiaan ohjauksesta. Tutkimukseen osallistuneita opiskelijoita oli 14. Tutkimuksissa saatu aineisto analysoitiin käyttäen tyypittely menetelmää.

Tulokset osoittivat, että osa opiskelijoista halusi valmistumisen jälkeen työllistyä, mutta monet suunnittelivat jatkavansa myöhemmin opintojaan, erityisesti sairaanhoitajan koulutukseen ammattikorkeakoulussa. Suomen kielen taito nousi keskeiseksi tekijäksi sekä jatko-opintoihin hakeutumisessa että annetun ohjauksen ymmärtämisessä. Opiskelijoiden kokemukset ohjauksen tasosta vaihtelivat suuresti: osa sai selkeää ja hyödyllistä ohjausta, kun taas toiset kokivat jääneensä täysin ilman ohjausta. Vastuunopettajan rooli korostui tiedon välittäjänä, mutta väyläopinnoista ei kukaan ollut tietoinen. Kielitietoisen ohjauksen merkitys nousi esiin keskeisenä onnistumisen edellytyksenä.

Kehittämisehdotuksina esitetään ohjauksen yhdenvertaisuuden varmistamista, kielitietoisten ohjauksen käytäntöjen vahvistamista sekä jatko-opintokoordinaattorin roolin käyttöönottoa oppilaitoksissa. Lisäksi ehdotetaan osallistavan ja kulttuurisesti sensitiivisen ohjausmallin rakentamista yhteistyössä opiskelijoiden, opinto-ohjaajien ja korkeakoulujen kanssa.

Asiasanat: jatko-opinnot, opinto- ohjaus, maahanmuuttajataustainen opiskelija, monikulttuurinen ohjausosaaminen, urasuunnitelmat, ammatillinen koulutus

ABSTRACT

Dash Nina

Report on the guidance of students with foreign and immigrant backgrounds in social and health care vocational education regarding their work and post-graduate study plans

Pages 51 and appendices 2

2025

Diaconia University of Applied Sciences

Eco-social work and global competence

This thesis examines the career plans of undergraduate social and health care students with foreign and immigrant backgrounds after graduating as practical nurses, as well as the guidance they received for further studies. The aim of the study is to increase understanding of the students' guidance needs and to highlight areas for development in the guidance practices of educational institutions.

The study was carried out as a qualitative semi-structured interview study. The data was collected from the students using open-ended questions in which they described their own career plans and experiences with guidance. There were 14 students who participated in the study. The data obtained in the studies was analysed using the typology method.

The results showed that some of the students wanted to find employment after graduation, but many planned to continue their studies later, especially in nursing education at a university of applied sciences. Finnish language skills emerged as a key factor in both applying for further studies and understanding the guidance provided. Students' experiences of the level of guidance varied greatly: some received clear and useful guidance, while others felt that they were left without guidance. The role of the teacher in charge of each class was emphasized as a mediator of information. None of the participants was aware of the higher education pathway studies. The importance of language-aware guidance emerged as a key prerequisite for success.

Suggestions for development include ensuring equality of guidance, strengthening language-aware guidance practices, and introducing the role of a postgraduate study coordinator in educational institutions. In addition, it is proposed to build a participatory and culturally sensitive guidance model in cooperation with students, study advisors, and higher education institutions.

Keywords:

graduate studies, educational guidance, students with immigrant background, multicultural guidance skills, career plans, vocational education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1 Opinto-ohjaus.....	7
2.2 Monikulttuurinen ohjausosaaminen.....	8
2.3 Uraohjaus.....	11
2.4 Ulkomaalaistaustainen henkilö.....	12
2.5 Maahanmuuttajataustainen henkilö	12
3 AIHEPIIRIN AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA	13
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT	15
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	16
5.1 Tutkimuskysymykset.....	19
6 TUTKIMUSMENETELMÄ	19
6.1 Aineiston keruun prosessi ja aikataulu	20
6.2 Aineistoanalyysi	22
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	23
8 TUTKIMUSTULOKSET	26
8.1. Opiskelijoiden jatkosuunnitelmat.....	26
8.2 Opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuudet	27
8.3 Jatko-opintomahdollisuuksista tiedottaminen	28
8.4 Informaation selkeys ja ymmärrettävyys	29
8.5 Informaation saatavuus ja löydettävyys	30
8.6 Informaation eri kanavat.....	31
8.7 Opiskelijoille mieluisin ohjaustapa.....	32
8.8 Väyläopinto informaatio.....	33
9. AINEISTOANALYYSIN TULOKSET TYYPITTELEMÄLLÄ	33
10. JOHTOPÄÄTÖKSET	35
10.1 Opiskelijoiden urasuunnitelmat	35

10.2 Opiskelijoiden saama jatko-opintotieto.....	36
10.3 Opinto- ohjauksen taso	37
11. POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	38
LÄHTEET.....	42
KUVIOT:	46
LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET	48
LIITE 2. AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA	49

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajien työllistyminen on keskeistä Suomen talouden kannalta. Työllisyys vaikuttaa suoraan verotuloihin ja julkisiin menoihin, mutta myös laajemmin kokonaistalouteen: se parantaa huoltosuhdetta, lisää palveluiden ja hyödykkeiden kysyntää sekä tukee työmarkkinoiden dynamiikkaa. Suomen väestörakenne muuttuu nopeasti; syntyvyys laskee, väestö ikääntyy ja työikäisten määrä vähenee. Tämä kasvattaa kuilua julkisten menojen ja tulojen välillä. Työperäinen maahanmuutto tuo taloudellista hyötyä, koska siihen liittyy korkeampi työllisyysaste. Nettomaahanmuuton kasvun on arvioitu pienentävän kestävyysvajetta ja vahvistavan eläkejärjestelmää. Monimuotoiset työyhteisöt ovat tuottavampia ja innovatiivisempia. Maahanmuutto tarjoaa siten merkittäviä mahdollisuuksia taloudelliselle kasvulle, kunhan maahanmuuttajat pääsevät kiinni työmarkkinoihin ja osaamis pohjaisiin ekosysteemeihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021.)

Turku on väestöllisesti kasvava seutukunta, jonka kasvu on maahanmuuttajavoittoista (Yrity maailma, 2024). Monet maahanmuuttajista ovat kotimaassaan korkeasti koulutettuja henkilöitä, jotka hakeutuvat täällä erilaisiin ammatillisiin koulutuksiin, koska eivät syystä tai toisesta pysty Suomessa harjoittamaan omaa koulutustaan vastaavaa ammattia. Heidän kotimaassaan hankkimaansa tutkintoa ei välttämättä tunnusteta Suomessa tai he eivät ole työllistyneet koulutuksestaan huolimatta. (Karvi, 2020 s. 13.)

Vastatakseen tähän koulutustarpeeseen koulutuksen järjestäjien tulee kehittää omaa osaamistaan ja pystyä tarjoamaan erilaisia malleja, sisältöjä ja kestoja opinnoille. Jokaisella opiskelijalla on oikeus tarvitsemaansa ohjaukseen ja tukeen saavuttaakseen omat henkilökohtaiset tavoitteensa. Turun ammatti-instituutin kehittämistavoitteena on mm. ohjausyhteistyön tiivistäminen yhdessä Turun korkeakoulujen kanssa, monikielisten opiskelijoiden korkeakoulutukseen

siirtymisen tueksi. Pyrkimyksenä on myös opiskelijoiden kohtaamisen mallien kehittäminen, joiden avulla prosesseja pyritään selkeyttämään ja varmistamaan resurssien riittävyys. (Turun kasvatus- ja opetuslautakunta, 2022, s. 62–64.)

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista, muun kuin suomen- ja ruotsinkielisten osuus on kasvamassa. Vuonna 2023 äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia opiskelijoita oli 15 %. Ukrainan sodan myötä heidän osuutensa opiskelijoissa on kasvanut huomattavasti. Opiskelijoita on tämän lisäksi paljon myös naapurimaistamme kuten Venäjältä ja Virosta mutta myös maailmanlaajuisesti. Muunkielisten opiskelijoiden määrä vaihtelee suuresti eri tutkintotyyppien välillä. Vuonna 2023 heidän osuutensa perustutkinto-opiskelijoista oli 17 %. Monet muunkielisistä opiskelijoista ovat muuttaneet Suomeen aikuisina, joka aiheuttaa sen, että verrattuna suomen- ja ruotsinkielisiin opiskelijoihin he ovat keskimäärin vanhempia. Muunkieliset opiskelijat hakeutuvat hieman useammin suorittamaan yksittäisiä tutkinnon osia kuin koko tutkintoa, täydentääkseen omaa aikaisempaa osaamistaan työelämän tarpeisiin. Tämä on erityisen yleistä aikuisopiskelijoiden keskuudessa ja voi työelämän näkökulmasta olla hyödyllinen tapa täydentää osaamista joustavasti. Myös opintojen kestossa on eroja. Vuonna 2017 ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneista suomen- tai ruotsinkielisistä opiskelijoista 63 prosenttia oli suorittanut tutkinnon 3,5 vuoden kuluessa, kun muunkielisillä vastaava osuus oli 58 prosenttia. Vaikka valmistumisaste on hieman matalampi, opinnoissa jatkavien osuus muunkielisten joukossa on suhteessa korkeampi. Hyvinvoinnin ja opiskelukokemusten osalta maahanmuuttajataustaiset opiskelijat kokevat useammin syrjintää ja häirintää. Arvo-päätökyselyn (2022–2023) mukaan lähes joka kymmenes muunkielinen opiskelija (9 %) oli kokenut kiusaamista, syrjintää tai häirintää oppilaitoksessa tai työpaikalla, kun kaikista opiskelijoista tätä koki vain 5 prosenttia. Näiden erojen perusteella maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukemiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tärkeää on vahvistaa kielitietoista opetusta, yksilöllistä opintojen ohjausta sekä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Lisäksi työpaikkaohjaajien kouluttaminen monikulttuuriseen ohjaukseen on olennainen osa tasa-arvoista koulutuspolkua. Koulutusalojen

suosituimmuus vaihtelee kotoperäisiä kieliä puhuvien ja muunkielisten parissa jonkin verran. Suosituimpia aloja vieraskielisten parissa ovat sosiaali- ja terveys-, ravintola- ja catering- sekä puhtaus- ja kiinteistöpalvelualat. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutusvalintoihin vaikuttavat heidän kotimaassaan suorittamansa tutkinnot sekä lähtö- ja kohdemaiden koulutusjärjestelmien erot, jotka määrittävät, kuinka aiempi osaaminen tunnustetaan. Työllistymiseen vaikuttavat tarvittava kielitaito ja ammatilliset pätevyydet sekä alan yleinen työtilanne. (Opetushallitus, 2024, s. 4., Viinamäki, Hietalahti, Halme, Lang & Ahonen-Coly, 2021.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Turun ammatti-instituutin sosiaali- ja terveysalan vieraskielisten ja ulkomaalaistaustaisten perustutkinto-opiskelijoiden saaman ohjauksen laatua ja ohjauksen tavoitettavuutta heidän näkökulmastaan. Tutkimuksessa kartoitettiin opiskelijoiden jatko-opinto ja työelämään siirtymisen suunnitelmia viimeisen opiskeluvuoden aikana. Haastatteluilla selvitettiin, miten oppilaitoksen tarjoama ohjaus oli tavoittanut opiskelijat ja oliko ohjaus ollut opiskelijoiden mielestä riittävää, hyödyllistä ja ymmärrettävää.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä. Opinnäytetyön keskeiset kysymykset koskevat toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa olevien, ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden, oppilaitokselta saamansa opinto-ohjauksen saavutettavuutta heidän näkökulmastaan. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat opinto-ohjaus, monikulttuurinen ohjausosaaminen, uraohjaus, ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustainen henkilö.

2.1 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus on opiskelijan oikeus. Tämän oikeuden määrittelee laki ammatillisesta koulutuksesta. Opinto-ohjauksen toteuttajana toimii kelpoinen opinto-ohjaaja yhdessä muiden opinahjon työntekijöiden kanssa. Ohjauksen tarve vaihtelee suuresti opiskelijakohtaisesti. Opinto-ohjauksella kehitetään opiskelijan opiskelutaitoja opintojen aikana. Opinto-ohjaus pyrkii tukemaan opiskelijaa myös tarvittavien työelämätaitojen hankinnassa opintojen jälkeistä aikaa ajatellen. Opiskelija saa opinto-ohjaajalta tukea ja apua mm. valitessaan opintokokonaisuuksia, jotka edesauttavat opiskelijan toivoman työ- tai jatko-opintopaikan saamista. (Opetushallitus, 2024; L 531/2017 4 §; Turun kasvatus- ja opetuslautakunta, 2022, s. 53.)

Ohjaus on vuorovaikutteinen prosessi, joka tukee yksilön kasvua, oppimista ja suuntautumista eri elämänvaiheissa. Se voi olla yksilöllistä tai ryhmille suunnattua toimintaa, joka sisältää neuvontaa, tiedottamista, keskustelua ja opastusta erilaisissa elämäntilanteissa. Opinto-ohjausta voidaan jäsentää monin eri tavoin. Ohjaus voi vaihdella ajankohdan mukaan – opintojen alkuvaiheen ohjaustarpeet eroavat loppuvaiheesta. Sisällöllisesti ohjaus voi liittyä esimerkiksi opiskelutaitojen kehittämiseen tai ammatinvalintaan. Myös ohjausmuodot vaihtelevat yksilöohjauksesta pienryhmä- ja luokkaohjaukseen. Oppilaitoksissa ohjauksen toteuttamiseen osallistuu useita toimijoita, kuten opinto-ohjaajat, opettajat ja kuraattorit. Ohjauksen tavoitteet voidaan jakaa kolmeen pääalueeseen: henkilökohtainen kasvu ja kehitys, oppimisen ja opiskelun tukeminen sekä ammatillinen suuntautuminen (Numminen ym. 2002). Esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa nämä tavoitteet näkyvät identiteetin rakentumisessa, elämäntilanteen tukemisessa ja jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumisessa. Ohjauksen keskiössä on vuorovaikutus. Se voi olla tiedon jakamista, mutta parhaimmillaan ohjaaja toimii prosessin asiantuntijana, joka auttaa ohjattavaa käsittelemään kokemuksiaan, tekemään valintoja ja suuntaamaan oppimistaan. (Reunanen, 2007.)

2.2 Monikulttuurinen ohjausosaaminen

Monikulttuurisen ohjauksen ammatillisuus rakentuu laajasta tietopohjasta, johon sisältyvät kulttuurien tuntemus, toimintaympäristön ymmärrys sekä lainsäädännön ja palvelujärjestelmän hallinta (Pukkila, Rinne, Lilja & Ikonen, 2019). Diakonia ammattikorkeakoulun toteuttama ja Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Virtaa ohjaukseen- hanke tarjosi, ajanjaksolla 1.2.2019- 30.6.2021 täydennyskoulutusta ja avoimia koulutuspäiviä monikulttuurista ohjaustyötä tekeville ja siitä kiinnostuneille. Hankkeen tuloksena syntyi Virtaa monikulttuuriseen ohjaukseen- täydennyskoulutus ja sen mallinnus. Koulutukseen osallistui mm. TE-asiantuntijoita, uraohjaajia, hankekoordinaattoreita, kulttuuriohjaajia, työelämävalmentajia, varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja opinto-ohjaajia. Monikulttuurinen ohjaus on kulttuuri-, uskonto- ja kielitietoista ohjaamista jonka keskiössä on kulttuurinen moninaisuus. Monikulttuurisen ohjaajan on tiedostettava oma taustansa ja sen mahdolliset vaikutukset ohjaustapahtumaan. Oman kulttuuritaustan tuomien ennakoasenteiden ja tapojen lisäksi ohjaajan on pyrittävä ymmärtämään eri kulttuurien tapoja, asenteita ja ennakkoluuloja. Jotta maahanmuuttajien ohjausta voidaan kehittää, täytyy lisätä ohjausalan koulutusta sekä kehittää monikulttuurista tutkimustoimintaa. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 17–25; Lairio & Leino, 2007, s. 49–59.)

Kielellisten haasteiden lisäksi monikulttuurisessa ohjauksessa on tärkeää huomioida viestinnän kulttuuriset erot. Näitä voivat olla esimerkiksi se, kuinka paljon tulkinnanvaraisuutta hyväksytään, miten ilmeet, eleet, kehon asento ja fyysinen etäisyys vaikuttavat viestintään, ja kuinka merkityksellisiä fyysinen kontakti tai katsekontakti ovat eri kulttuureissa. Lisäksi kulttuuritaustat voivat aiheuttaa arvokonflikteja liittyen muun muassa sukupuolirooleihin, auktoriteettien kunnioittamiseen ja perhearvoihin. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 17–25; Lairio & Leino, 2007, s. 49–59.)

Ammatillisen opiskelijan ollessa maahanmuuttaja- tai ulkomaalaistaustainen korostuu opinto-ohjauksessa monikulttuurinen ohjausosaaminen. Omankielinen ohjaus ja uskonnonlukutaito ovat merkitykseltään keskeisiä läpi kaikkien monikulttuurisen ohjaamisen osa-alueiden. Ohjausosaamisen täydennyskoulutusta toteutettiin alla olevassa kuvassa esitettyjen osa-alueiden luoman kokonaisuuden pohjalta. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 17–25; Lairio & Leino, 2007, s. 49–59.)

Kuvio 1: Monikulttuurisen ohjausosaamisen mallinnus täydennyskoulutuksessa. Hyväri & Sahonen, (2021) s. 18.

Monikulttuurisessa ohjauksessa kielitietoisuus ja monikulttuurinen osaaminen ovat keskeisiä taitoja. Kielitietoisuus tarkoittaa kykyä huomioida kielellistä moninaisuutta ja ehkäistä kielellisistä eroista seuraavaa eriarvoisuutta. Kielitietoinen ohjaus ottaa huomioon ohjattavan kielen, kulttuurin ja taustan. Selkokielen käyttö helpottaa viestintää sekä puheessa että kirjallisessa materiaalissa. Tärkeää on avoin suhtautuminen erilaisuuteen. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 18–19.)

Verkostotyö ja monialainen yhteistyö edellyttävät sujuvaa yhteistyötä eri ammattiryhmien ja organisaatioiden välillä. Työelämäosaaminen puolestaan vaatii tuntemusta suomalaisista työmarkkinoista ja koulutusjärjestelmästä sekä kykyä ohjata monitaustaisia ihmisiä heille parhaiten sopiville työurille. Eettiset periaatteet ovat tärkeässä roolissa ohjauksessa. Näiden tuntemus ja soveltaminen eri tilanteisiin ovat keskeisiä ammattilaisen osaamisessa. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 19.)

Voimavaraistava ja osallistava kohtaaminen ohjauksessa tarkoittaa asiakkaan tukemista niin, että hänen osallisuutensa yhteiskunnassa vahvistuu. Ohjaaja auttaa maahanmuuttajataustaista asiakasta kiinnittymään koulutukseen, työelämään ja palveluihin sekä rakentamaan sosiaalisia suhteita. Keskeistä on luottamuksellinen vuorovaikutus, jossa tunnistetaan asiakkaan vahvuudet ja tuetaan toiveikkuutta ja uskoa tulevaisuuteen. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 19.)

Ohjauksessa kohdetaan monenlaisia erityiskysymyksiä, jotka vaihtelevat asiakkaiden, ohjaajan roolin ja yhteiskunnallisten muutosten mukaan. Näihin kuuluvat esimerkiksi tietyt osaamisalueet ja palvelut, joita käsitellään ohjaustilanteissa. Osaamistarpeet voivat vaihdella suuresti riippuen asiakkaiden yksilöllisistä tilanteista. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 19.)

Virtaa ohjaukseen -hankkeen täydennyskoulutukseen oli runsaasti hakijoita, tämä osaltaan kertoo siitä, että ohjaustyö koetaan asiana, johon kaivataan lisäosaamista ohjattavien diversiteetin lisääntyessä. Koulutuksesta saatu palaute oli positiivista ja sen käyneet kokivat hyötynensä koulutuksesta suuresti. Käsitellessä opiskelijan jatko-opintoihin hakeutumista tai työuran aloittamista, etenkin voimavaraistava ja osallistava kohtamisosaaminen korostuvat. Näissä onnistumalla vahvistetaan asiakkaan kiinnittymistä yhteiskuntaan. (Hyväri & Sahonen, 2021, s. 17–25.)

Opetushallituksen rahoittamaan, Diakonia-ammattikorkeakoulun täydennyskoulutusohjelmaan vuosina 2021–2022 osallistuivat opettajat, kuvasivat monikulttuurisen ohjauksen toteutuksen vaihtelevaa laatua eri oppilaitoksissa. Monet tekivät työtä itsenäisesti opiskelijoiden tai ryhmien kanssa, ja ohjauksen käytännöt vaihtelivat suuresti. Tämä moninaisuus korostaa tarvetta selkeille toimintamalleille ja yhteiselle ymmärrykselle monikulttuurisesta ohjauksesta. (Tilli, 2023.)

Melinda W. käsittelee artikkelissaan *Barriers to multicultural counselling* monikulttuurisen ohjauksen esteitä. Hänen mukaansa ne johtuvat usein kulttuurisista ennakoasenteista ohjausprosessissa. Ennakoasenteet voivat vaikeuttaa ohjaajien ja eritaustaisten asiakkaiden välistä vuorovaikutusta sekä estää tavoitteiden saavuttamista. Ratkaisuksi korostetaan ohjaajien kulttuuritietoisuuden ja -taitojen jatkuvaa kehittämistä sekä sitoutumista kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Inklusiivinen ja moninaisuutta huomioiva lähestymistapa tukee ohjauksen tehokkuutta, asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaiden henkilökohtaista kasvua. (Melinda, 2023.)

2.3 Uraohjaus

Uraohjaukseen sisältyy erilaisia toimia, kuten tiedon ja neuvon tarjoaminen, opinto-ohjaus, osaamisen arviointi, neuvottelu sekä urasuunnittelun ja päätöksenteon taitojen opettaminen (Kuurila, 2014, s. 48).

Termipankki määrittelee uraohjauksen seuraavasti: ”Uraohjauksen avulla kartoitetaan opiskelijan tavoitteita, jotka voivat liittyä osaamisen hankkimiseen, työllistymiseen, työuralla etenemiseen tai jatko-opintoihin” (Tepa, i.a.). Ammatillisilla opiskelijoilla Turun ammatti-instituutissa on mahdollisuus saada opinto-ohjauksen lisäksi uraohjausta. Uraohjaajan tehtävänä on tukea opiskelijaa etenkin opintojen loppuvaiheessa tai jos opinnot jostakin syystä keskeytyvät. Hän auttaa opiskelijaa työllistymään ohjaamalla opiskelijaa työnhakuun liittyvissä kysymyksissä ja kehittämällä opiskelijan työnhakutaitoja. Uraohjaaja auttaa

opiskelijaa työnhaussa tarvittavien dokumenttien laatimisessa ja eri työnhakukanavien löytämisessä. Jos työllistyminen ei syystä tai toisesta ole vielä mahdollista, uraohjaaja pyrkii ohjaamaan opiskelijaa löytämään palveluita, jotka edesauttavat työllistymistä myöhemmin. (Turun kasvatus- ja opetuslautakunta, 2022, s. 55.)

2.4 Ulkomaalaistaustainen henkilö

Tilastokeskus määrittelee ulkomaalaistaustaisen henkilön seuraavasti: "Ulkomaalaistaustainen on tilastokeskuksen määrittelemä käsite henkilöistä, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa väestötietojärjestelmässä. Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden ja äidinkieltään vieraskielisten henkilöiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia samoin kuin vuonna 1970 tai sen jälkeen Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole väestötietojärjestelmässä tietoa. Vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame." Ulkomaalaistaustainen henkilö voi olla syntynyt joko Suomessa tai ulkomailla ja kansalaisuudeltaan minkä tahansa maan kansalainen. (Tilastokeskus, i. a.; THL, i.a.)

2.5 Maahanmuuttajataustainen henkilö

Maahanmuuttajataustainen henkilö on henkilö, joka asuu Suomessa mutta ei ole suomen kansalainen, ja joka on saanut oleskeluoikeuden Suomeen. Suomen tietotoimisto määrittelee maahanmuuttajataustaisen henkilön seuraavasti: "Maahanmuuttajataustainen henkilö on jonkin toisen maan kansalainen tai kansalaisuutta vailla oleva henkilö, joka muuttaa maahan pidemmäksi aikaa. Maahanmuuttajiin kuuluvat kaikki ulkomailta muuttaneet, niin siirtolaiset, pakolaiset kuin EU-kansalaisetkin." (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021; Suomen tietotoimisto, i. a.)

3 AIHEPIIRIN AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA

Aihetta sivuavia tutkimuksia on saatavilla. Schuchart ja Siebel kertovat artikkelissaan *Counselling of immigrant students in schools – the development of shared understanding between advisers and students* (2023), että vähemmän etuoikeutetuilla maahanmuuttaja- ja etnisten vähemmistöperheiden opiskelijoilla on enemmän vaikeuksia saavuttaa koulutuksellisia tavoitteitaan ja urasuunnitelmiaan verrattuna etuoikeutettuihin opiskelijoihin. Tämä johtuu osittain siitä, että he eivät voi tukeutua vanhempiensa ja sosiaalisten verkostojensa apuun yhtä paljon, sillä monet eivät tunne koulutusjärjestelmää, työmarkkinoita tai heillä ei ole samanlaisia tukimahdollisuuksia ympärillään päästäkseen vaikeuksien yli. Tällaista resurssipulaa voidaan kutsua sosiaalisen pääoman puutteeksi. Nekin opiskelijat, joilla sosiaalisessa pääomassa on puutteita voivat kuitenkin kaventaa eroa luoden suhteita koulujen kontekstissa esimerkiksi ohjaajiin, joilla on tietoa ja taitoja, joiden avulla he voivat tukea ja auttaa opiskelijoita koulutustavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjaajat voivat toimia ns. "instituutionaalisina agentteina", jotka auttavat vähemmän etuoikeutettuja opiskelijoita saavuttamaan tavoitteensa. (Schuchart & Siebel, 2022.)

Osaamisen lisäksi ohjauksen tehokkuuden kannalta on myös tärkeää, että ohjaajan ja opiskelijan välille kehittyä luottamuksellinen suhde, joka rakentuu osaamisen ja asiantuntijuuden lisäksi myös luottamukseen ja vastavuoroisuuteen. Luottamuksellisten suhteiden rakentaminen on kuitenkin haastavaa, koska opiskelijoiden ja ohjaajien välillä voi olla eroja, jotka johtuvat heidän erilaisista sosiaalisista ja kulttuurisista taustoistaan. (Schuchart & Siebel, 2022.)

Aino-Maija Määttä on omassa pro-gradu tutkielmassaan tutkinut maahanmuuttajien ohjausta vapaassa sivistystyössä (esim. kansalaisopistot, avoimet korkeakoulut ja työväenopistot). Tutkimuksessa paneuduttiin siihen, miten ohjauksella voidaan vaikuttaa henkilön sisäisiin ja ulkoisiin toimintamahdollisuuksiin ja tukea mm. ihmisen kykyä hallita omaan elämäänsä

liittyviä asioita. Tutkimuksen tavoitteena oli ohjauksen ja sosiaalipedagogisen työotteen käsitteiden yhdistäminen ja niiden keskinäisten vuorovaikutusten ymmärtäminen. Tutkimuksessa nousi esiin opiskelijoiden sisäisiä mahdollisuuksia, kuten osaaminen, luottamus ja unelmat, sekä ulkoisia mahdollisuuksia, kuten työelämään pääsy ja verkostoihin kiinnittyminen. Näitä mahdollisuuksia tukevat ohjauskeinot liittyvät sosiaalipedagogiseen työotteeseen. Ohjauksen tavat, kuten kannustaminen, keskusteleminen ja tiedon jakaminen, korostavat tätä työotetta käytännössä. Tutkimuksessa päädyttiin siihen, että sosiaalipedagoginen työote voi täydentää ohjausta maahanmuuttajien tukemisessa niin teoreettisesti kuin käytännöllisesti, edistäen heidän mahdollisuuksiensa löytämistä ja toteutumista. (Määttä, 2021.)

Anu Hietarinta tutki pro- gradu tutkielmassaan toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten koulutuspolkua yliopistoon ja kokemuksia suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Hän kertoo, että opinto-ohjauksessa nuorten tavoitteiden ja mahdollisuuksien pohtiminen voi vaikuttaa merkittävästi heidän koulutusvalintoihinsa. Ohjaushenkilöstön näkökulmasta maahanmuuttotaustaisten nuorten ohjaaminen koetaan usein haasteellisempänä kuin valtaväestön nuorten. Opinto-ohjaajat eivät aina osaa kohdata ja ohjata nuoria yksilöllisesti, ja joillain voi olla tiedostamattomia ennakkoluuloja maahanmuuttajista. Ohjauksen vaihteleva laatu johtuu usein ohjaajien kyvyttömyydestä ymmärtää nuorten tilanteita. Koska ohjauksella on suuri merkitys koulutusvalintoihin, tulisi opinto-ohjaajien monikulttuurisuusosaamista kehittää. On todettu, että maahanmuuttotaustaiset perheet saattavat tukeutua opinto-ohjaajiin enemmän, mikä korostaa ohjaajien roolia. Monikulttuurisuuden lisääntyessä opinto-ohjaajille tulisi tarjota koulutusta, joka parantaa heidän kykyään kohdata ja tukea maahanmuuttotaustaisia nuoria yksilöllisesti. (Hietarinta, 2020.)

Opetushallituksen *"Kohti jatko-opintoja ja työelämää – Siirtymät ammatillisen koulutuksen jälkeen"* selvitys tarkastelee ammatillisen koulutuksen jälkeisen jatko-ohjauksen nykytilaa. Selvityksen mukaan arvioidaan, että noin kolmannes opiskelijoista tarvitsee jatko-ohjausta, mutta osa heistä ei saa sitä riittävästi.

Jatko-ohjauksen tunnistaminen ja ohjattavien tavoittaminen ovat keskeisiä kehityskohteita. Maahanmuuttajataustaiset ja yli 24-vuotiaat opiskelijat kokevat ohjauksen usein paremmaksi kuin nuoremmat. Jatko-ohjauksella todetaan olevan suurempi vaikutus työllistymiseen kuin jatkokoulutukseen siirtymiseen. (Opetushallitus, 2020.)

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisussa raportoidaan Silta- hankkeessa (Sujuvia siirtymiä ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun) toteutetun kyselytutkimuksen tulosten perusteella, että kaikki toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijat tuntevat heikosti väylät korkeakouluun. Väyläopinnot ovat korkeakouluopintoja, joita voi suorittaa jo ammatillisten opintojen aikana osana toisen asteen tutkintoa. (Aine & Mäntykangas, 2022.)

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT

Opinnäytetyön tutkimusympäristönä ja työelämäkumppanina toimi Turun ammatti-instituutin (TAI) sosiaali- ja terveysalan koululaitos. Turun ammatti-instituutti on Turussa toimiva toisen asteen ammatillista koulutusta antava oppilaitos, jolla on kuusi eri toimipistettä ympäri Turkua. Opiskelijoita TAI:ssa on yhteensä lähes 10 000 ja työntekijöitä yli 600. Turun ammatti-instituutti on yksi Suomen suurimmista toisen asteen ammatillisista oppilaitoksista. (Turun ammatti-instituutti, i. a.)

Sosiaali- ja terveysalalta valmistutaan lähihoitajaksi. Lähihoitajakoulutuksen opintojen alussa opiskelijat suorittavat perusopinnot, jonka jälkeen syvennyttään eri osaamisalaopinnoissa johonkin lähihoitajan työn osa-alueeseen. Osaamisaloja on seitsemän: lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala, mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala, sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala, suunhoidon osaamisala, vammaistyön osaamisala, ikäänntyvien

hoidon ja kuntoutuksen osaamisala ja perustason ensihoidon osaamisala. (Turun ammatti-instituutti, i. a.)

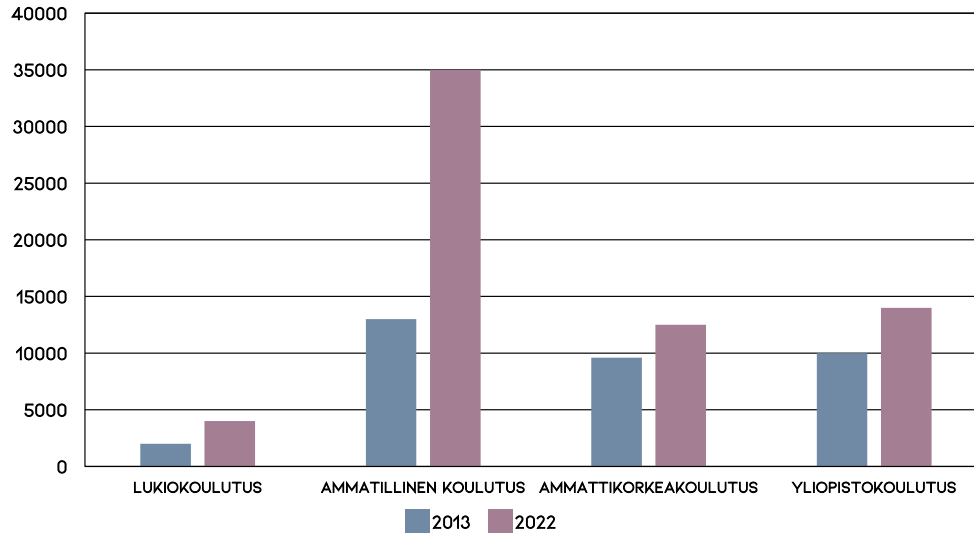
Turun ammatti-instituutissa sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat voivat valita sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto-opinnoissa korkeakouluopintoja väyläopintoina Turun ammattikorkeakoulun kanssa toteutettuna yhteistyönä (Turun ammatti-instituutti, i. a.).

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Turun ammatti-instituutissa sosiaali- ja terveystieteiden opiskelevien ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden työ- ja jatko-opintosuunnitelmia. Opinnäytetyön tarkoitus oli myös selvittää, miten tieto erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista oli heidät tavoittanut. Aiempaa tutkimusta aiheesta ei ole toteutettu Turun ammatti-instituutissa ja tästä syystä opinnäytetyön tutkimuksella oli mahdollisuus tuoda tarvittavaa tietoa opinto-ohjauksen kehittämisen tueksi.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) tiivistelmän mukaan ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrä Suomessa on lisääntynyt. Korkeakouluissa he ovat kuitenkin pieni vähemmistö. Koska nuorisoiäisten ulkomaalaistaustaisten määrä on lisääntymässä Suomessa, on siis odotettavissa, että korkeakouluihin tulee pyrkimään enenevässä määrin ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita tulevaisuudessa. Tähän on syytä alkaa suunnitelmallisesti valmistautumaan monin eri tavoin. (Karvi, 2020.)

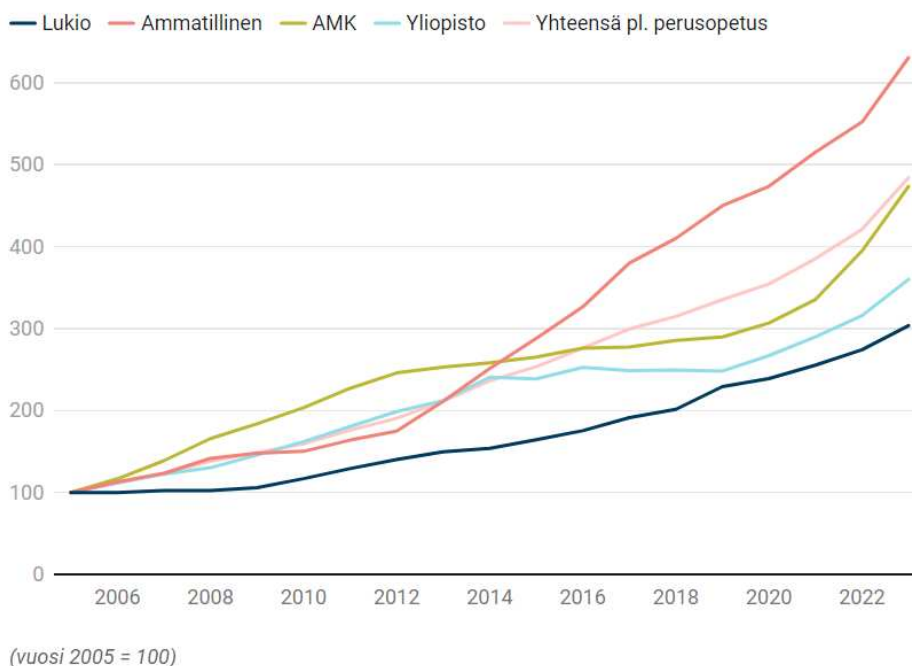
ULKOMAAN KANSALAISET PERUSASTEEN JÄLKEISESSÄ
KOULUTUKSESSA KOULUTUSSEKTOREITTAIN
2013 JA 2022

Kuvio 2: Vieraskieliset opiskelijat 2013 ja 2022 koulutussektoreittain. Tilastokeskus, opiskelijat ja tutkinnot, 2024.

Perusopetuksen jälkeistä tutkintokoulutusta tarkastellessa voimme huomata ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrän runsaan lisääntymisen viimeisten kymmenen vuoden aikana. Ulkomaalainen opiskelija on henkilö, jonka kansalaisuus on jokin muu kuin Suomen kansalaisuus. Ulkomaalaistaustainen opiskelija on henkilö, joka on joko ulkomaalainen tai Suomen kansalainen, jonka vanhemmat ovat ulkomaalaisia. Vuonna 2023 kaikista Suomessa opiskelevista opiskelijoista ulkomaalaisia oli 8 % eli 114 100 henkilöä ja ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita 13 % eli 182 000 henkilöä. Ammatillisen koulutuksen osalta ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrän kasvu on ollut nopeampaa kuin muissa koulutusmuodoissa. Ammatillisessa koulutuksessa ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita oli vuonna 2023 17 %, verrattuna esimerkiksi lukiokoulutuksen yhdeksään prosenttiin. (Sivista, 2024.)

Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kehitys

Kuvio 3: Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kehitys vuosina 2006–2022 (Sivista, 2024).

Verratessa maahanmuuttajataustaisten ja suomalaistaustaisten sisäänpääsyä korkeakouluihin, silloinkin kun molemmat ovat käyneet sekä peruskoulun että toisen asteen koulutuksen Suomessa, on luvuissa havaittavissa suuria eroja suomalaistaustaisten eduksi. Tästä voidaan päätellä, että syystä tai toisesta suomalainen koulutusjärjestelmä ei anna maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille riittäviä valmiuksia ja edellytyksiä päästä opiskelemaan korkeakouluihin. Avainasemaan asettuu siis nivelvaihe toisen asteen oppilaitoksen ja korkeakoulun välissä. Oikein ajoitetut tuki- ja ohjaustoimet voisivat merkittävästi parantaa ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä sisään korkeakouluihin. (Karvi, 2020.)

Laki ammatillisesta koulutuksesta asettaa oppilaitoksille velvollisuuden myös jälkiohjauksesta seuraavasti: "Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella henkilöllä, jonka tarkoituksena on hakeutua tutkinnon suorittamisen jälkeen jatko-opintoihin, mutta joka ei ole saanut opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada ohjausta jatko-opintoihin liittyvään

hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa tutkinto on suoritettu.” (L 532/2017 61. §)

5.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa selvitettiin oppilaitoksen antaman ohjauksen saavutettavuutta, selkeyttä ja riittävyttä. Oppilaitos toivoi saavansa tutkimustietoa kehittääkseen omia ohjauskäytänteitään. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia seuraaviin oppilaitosta kiinnostaviin kysymyksiin:

1. Millaisia urasuunnitelmia opiskelijoilla on valmistumisen jälkeen?
2. Mitä jatko-opintoihin liittyvää tietoa opiskelijat ovat saaneet opintojensa aikana?
3. Minkä tasoista ohjausta opiskelijat ovat omasta mielestään saaneet oman alansa jatko-opintomahdollisuuksista oppilaitoksen toimesta?

6 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimuskysymykset määrittävät tutkimusmenetelmän (Saarela, 2018). Tutkimuksessa käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, jossa opiskelijoita pyydettiin tuottamaan tietoa jatko-opinto- ja työllistymissuunnitelmistaan ja heidän saamansa ohjauksen laadusta. Kysymykset olivat avoimia ja henkilökohtaisia, jonka takia tutkimus suoritettiin puolistrukturoituna haastattelututkimuksena. Haastattelukysymykset (liite 1) oli etukäteen laadittu mutta oli kuitenkin tärkeää, että haastattelutilanne säilyi vuorovaikutukseltaan joustavana. Sama henkilö, tässä tapauksessa tutkimuksen tekijä itse haastatteli kaikki tutkimukseen osallistujat. Aineistoa käsiteltiin aineistonhallintalomakkeessa selvitettyjen metodien mukaisesti (liite 2).

Haastattelututkimuksessa tutkija oli tarvittaessa tutkittavan apuna kysymysten ymmärtämisessä. Vastausten ja tiedonkeruun luotettavuus lisääntyi henkilökohtaisessa kohtaamisessa. Haastattelija pystyi ottamaan tilanteessa aktiivisen roolin ja reagoimaan haastateltavan puheeseen. Luottamuksen synnyttäminen haastattelutilanteissa vaati sekä empatian osoittamista että yhteisyyden rakentamista. Samalla haastattelijan oli kuitenkin muistettava säilyttää tilanteessa selkeä roolijako ja pidettävä mielessään alkuperäinen tehtävä. (Ruusuvuori & Tiittula, 2009, s. 42.)

Haastattelutilanteen ollessa luonteva ja miellyttävä haastateltava pystyy vapaammin kertomaan omista kokemuksistaan. Myös haastateltavan tulkinta haastattelijasta on ratkaisevaa haastattelun onnistumiselle. Mikäli haastateltava kokee haastattelijan olevan kiinnostunut haastateltavalle tärkeistä asioista, on haastattelun onnistuminen todennäköisempää. (Rastas, 2009, s. 88.)

6.1 Aineiston keruun prosessi ja aikataulu

Tutkimukseen osallistuvat henkilöt rekrytoitiin keväällä 2025 Turun ammatti-instituutin ammatillisen osaamisalan ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista. Aineiston keruu aloitettiin, kun organisaatio myönsi tutkimusluvan. Tutkimus toteutettiin osana opinnäytetyötä, jolloin kustannuksista vastasi tutkija itse. Tavoite haastateltavien määrästä oli n. kahdeksan henkilöä. Haastateltavat valittiin, eri osaamisaloilta, niin että tutkija ei ollut toiminut, tai tule toimimaan haastateltavien opettajana. Haastateltavat opiskelivat kaikki suomenkielisessä koulutuksessa, joten heidän suomen kielen taitonsa oli vähintäänkin kohtalainen kyetäkseen suorittamaan lähihoitajan opinnot. Osallistuvat osaamisalojen opiskelijaryhmät valittiin, opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppanin kanssa yhdessä. Osa opiskelijaryhmistä koostui kokonaisuudessaan ulkomaalais- ja vieraskielistaustaisista opiskelijoista. Osa ryhmistä koostui sen sijaan sekä ulkomaalais- ja vieraskielistaustaista opiskelijoista että kantäväestöön kuuluvista opiskelijoista. Osaamisaloja, joilta opiskelijoita osallistui haastatteluihin, olivat sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala, suunhoidon osaamisala,

vammaistyön osaamisala ja ikääntyvien hoidon ja kuntoutuksen osaamisala. Tutkimukseen osallistuminen perustui opiskelijoiden vapaaehtoisuuteen ja niiltä osin, kun halukkaita oli liikaa, osallistujat arvottiin halukkaiden joukosta. Tavoite kahdeksasta haastateltavasta ylittyi ja lopulta haastatteluun osallistujia oli yhteensä 14 opiskelijaa. Haastattelut suoritettiin yksityisessä tilassa, tutkijan työhuoneessa. Haastattelut nauhoitettiin, puhelimen sanelintoiminnolla ja litteroitiin Teams-ohjelmiston avulla. Aineistoa kertyi ajallisesti n. 1h 20 min ja litteroitua aineistoa 19 sivua.

Haastattelutilanteissa korostui suomen kielen haasteellisuus opiskelijoille, koskien jatko-opintoihin liittyvää sanastoa. Monet termit olivat opiskelijoille vieraita ja heidän vapaasti ja omatoimisesti tuottamansa puhe jäi odotettua vähäisemmäksi. Haastateltavat tarvitsivat haastattelijalta paljon nonverbaalia viestintää asioiden ymmärtämisen tueksi ja he vastasivat kysymyksiin lähinnä valiten haastattelijan antamista lukuisista vaihtoehdoista sopivat.

Sitaattien käyttö tutkimustuloksia esiteltäessä elävöittäisi tekstiä ja toisi haastateltavien äänen hyvin kuuluviin. Tässä tutkimuksessa sitaatteja on tuloksia esiteltäessä käytetty kuitenkin hyvin vähän, sillä kun haastateltavan kielitaito on puutteellinen ja hyvin yksilöllisesti tyypillinen muodostuu ongelmaksi mm. tutkittavien tunnistettavuuden ehkäiseminen ja näin ollen tietosuojan varmistaminen. Opiskelijat tietävät ja tunnistavat toistensa tavan käyttää suomen kieltä, eikä tutkija voi myöskään muuttaa suorissa lainauksissa sanottua mitenkään. Lisäksi sitaattien käyttöä vaikeuttaa juuri edellä mainittu nonverbaalin viestinnän laaja käyttö. Sekä haastateltava että haastattelija turvautuivat usein ilmeisiin, eleisiin ja käsien liikkeisiin kuvatessaan asioita ymmärryksen lisäämiseksi ja näiden esille tuominen on kirjoitetussa kielessä mahdotonta.

6.2 Aineistoanalyysi

Kvalitatiivisen tutkimuksen aikana kerättyä tutkimusaineistoa voidaan analysoida eri menetelmin. Esimerkiksi luokittelemalla, teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Teemoittelussa aineistosta etsitään toistuvia teemoja. Luokittelussa aineistoa jaetaan erilasiin kategorioihin ja ryhmiin. Tyypittelyssä aineistosta pyritään kohteesta muodostamaan yleistämällä erilaisia tyyppejä. (MEHU, i.a.)

Teemoittelu on yksi laadullisen analyysin perusmenetelmistä, jossa olennaista on löytää toistuvia, keskeisiä asioita eli teemoja, joiden mukaan tutkimuksessa kerätty aineisto voidaan jäsentää ja luokitella. Analyysin teemat määräytyvät haastatteluaineiston perusteella. (Juhila, 2021.)

Tyypittely menetelmän avulla voidaan tietyt asiat, piirteet ja ominaisuudet nostaa selkeämmin esille. Aineistosta saadaan esille erilaisia tyyppejä. Tyypitellessä aineistoa vertaillaan ja jaetaan ryhmiin erojen ja samankaltaisuuksien perusteella. Tyypittelyn ulkopuolelle ei tulisi kuitenkaan jäädä yhtään tapausta vaan sen tulee sisältää koko analysoitava aineisto. (Kallinen & Kinnunen, 2021.)

Tyypittelyssä etsitään yksittäisten vastausten taustalta laajempia, aineistoa kuvaavia kokonaisuuksia. Tarkastelun kohteena ovat sellaiset vastaukset, joita yhdistävät tietyt piirteet. Näiden pohjalta muodostetaan tyyppikuvauksia – ikään kuin tiivistelmiä, jotka kokoavat yhteen tyypilliset ja usein toistuvat elementit. Tyyppikuvauksia vertailemalla voidaan helposti nähdä, miten ne eroavat toisistaan, mitkä ovat keskeisimmät piirteet ja millaisia tyyppejä aineistosta nousee esiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Aineistoa analysoitiin ensin kuuntelemalla äänitteet ja vertaamalla äänitteitä litteroituun aineistoon. Haastatteluissa jokaiselta opiskelijalta kysyttiin samat kysymykset. Saadut vastaukset olivat pääpiirteittäin hyvin samantapaisia ja niissä toistuivat selkeästi samankaltaiset teemat, joiden perusteella luotiin tietyt opiskelija- tyyppit. Analysoidun aineiston esittäminen kvantitatiivisen menetelmän mukaisesti prosentuaalisina lukuina ja taulukkoina havainnollistaa tuloksissa

selkeästi esiintyviä samankaltaisuuksia ja tyyppejä. Litteroidusta aineistoista poimittiin vastaukset haastattelukysymyksiin. Tarkastelemalla jokaisen haastattelun vastauksia yksitellen haastattelukysymyskohtaisesti, saatiin frekvenssianalyysin avulla selkeä kuva samanlaisten vastausten toistuvuudesta ja sen perusteella vastaukset voitiin luokitella. Frekvenssianalyysin avulla muuttujista voitiin laskea eri vastausvaihtoehtojen lukumäärä ja prosenttiosuudet (Tähtinen, Laakkonen & Broberg, 2020).

Frekvenssianalyysin avulla saatiin selville lukumääräisesti esimerkiksi, kuinka moni opiskelija aikoo hakeutua jatko-opintojen pariin ja kuinka moni haluaa valmistumisen jälkeen siirtyä työelämään. Lukumääräisesti saatiin selville myös muun muassa miten moni opiskelija on saanut jatko-opintoinformaatiota esimerkiksi Wilma- viestin tai vastuuopettajan välityksellä. Analysoinnin perusteella saatiin selville vastauksissa esiintyvien samankaltaisuuksien toistuvuus, joiden avulla vastaukset pystytään luokittelu, teemoittelu ja tyypittely menetelmien avulla tulkitsemaan ja haastattelujen tulokset raportoimaan.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimus toteutettiin noudattamalla hyvän tieteellisen käytännön periaatteita, joita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (TENK, 2023).

Oppilaitokselta haettiin tutkimuslupa oppilaitoksen käytänteiden mukaisesti. Oppilaitos määritteli yhteistyöopettajan, joka organisoivat tutkimukseen liittyvät yksityiskohdat yhdessä tutkijan kanssa. Tutkimukseen osallistujat olivat kaikki täysi-ikäisiä Turun ammatti-instituutin sosiaali- ja terveystieteiden viimeisen vuoden opiskelijoita. Heillä kaikilla on suomalainen henkilötunnus, eivätkä he näin ollen olleet opiskelijoina pakolaisstatuksella. Osallistujilta pyydettiin kirjallinen, tietoinen suostumus osallistua tutkimukseen. Osallistujille kerrottiin tutkimuksen sisällöstä ja käytännön toteutuksesta. Tutkimukseen osallistuvia opiskelijoita

informoitiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää tai peruuttaa osallistuminen missä tahansa vaiheessa. Tutkimusaineisto käsiteltiin ja tulokset raportoitiin siten, että osallistujat eivät olleet tunnistettavissa. Tutkimukseen osallistuvilta opiskelijoilta ei kerätty mitään henkilötietoja. Haastattelut nauhoitettiin siihen erikseen tarkoitetulla laitteella. Nauhoitettu haastatteluaineisto litteroitiin ja tallennettiin salasanalla suojaten. Paperinen materiaali säilytettiin lukittuna. Tutkimusaineistoa käsiteltiin eettisesti ja luottamuksellisesti aineistonhallintalomakkeeseen kirjattujen menetelmien mukaisesti (liite 2).

Liselott Sundbäck pohtii väitöstutkimuksessaan *Unfolding Trust in Institutional Encounters Between Forced Migrants and Street-Level Bureaucrats in Finland and Sweden*, erittäin kattavasti tutkimuksen eettisyyttä, tutkijan asemaa tutkittaviin nähden, aineiston analysointia ja tietoturvaa. Väitöstutkimuksessaan Sundbäck tuo esiin tärkeän aspektin haastattelijan ja haastateltavan välisestä eriävyydestä liittyen esimerkiksi kulttuurisiin ja kielellisiin lähtökohtiin. Haastattelijan on tärkeää pyrkiä tiedostamaan näiden aspektien vaikutus haastattelutilanteessa molemminpuolisen luottamuksen muodostumiseksi. (Sundbäck, 2024, s. 44–52.)

Tutkimusohjeistuksissa ei juurikaan huomioida monikielisiä tutkimustilanteita, vaikka juuri niissä eettiset kysymykset korostuvat. Tämä näkyy erityisesti haastattelututkimuksissa, joissa kieli on keskeinen aineistonkeruun väline. Jos haastateltava ei saa käyttää omaa äidinkieltään, hän saattaa kokea riittämättömyyttä ja turvautua haastattelijan apuun merkitysten rakentamisessa, mikä voi heikentää aineiston luotettavuutta. Luontevin ratkaisu on tarjota haastateltaville mahdollisuus valita haastattelukieli. Vaikka valinta ei aina osuisi äidinkieleen, se voi silti olla tietoinen ja perusteltu – esimerkiksi silloin, kun haastateltava hallitsee käsiteltävät aiheet paremmin toisella kielellä koulutuksensa tai työkokemuksensa ansiosta. (Schembri & Jahić Jašić, 2022.)

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta keskeiseksi asiaksi nousi huomattavat erot opiskelijoiden suomen kielen taidoissa. Osan opiskelijoista oli selkeästi vaikeampi ymmärtää kysymyksiä ja tuottaa niihin vastauksia. Monet opiskelijat kokivat jatko-opintoihin liittyvän sanaston haastavaksi. Haastattelut suoritettiin pääsääntöisesti selkokielellä. Lisäksi haastateltavien oli mahdollista valita haastattelukieleksi englanti, suomen kielen sijaan. Yksi haastattelu suoritettiin kokonaan englanniksi. Haastateltavien oli mahdollista myös käyttää omaa puhelintaan ja siinä olevia käännöstoimintoja apunaan, kysymysten ymmärtämiseksi ja kirjallisen materiaalin (tutkimusselostus ja -suostumus) kääntämiseksi omalle kielelleen.

Haastattelut voivat olla haastateltaville haastavia tilanteita silloin, kun heidän kielitaitonsa ei ole riittävä, ja ne voivat vaarantaa aineiston laadun ja luotettavuuden. Toisaalta äidinkieleen painottuvat asetelmat vaativat käännöstyötä, mikä hidastaa tutkimusprosessia ja voi johtaa aineiston merkityksen vääristymiseen tai kulttuurisen kontekstin katoamiseen. (Schembri & Jahić Jašić, 2022.) Opinnäytetyötä tehdessä myös taloudelliset realiteetit on otettava huomioon, tutkijan ollessa itsenäisesti vastuussa kaikista tutkimuskustannuksista, eikä näin ollen tulkkien ja käännöspalveluiden käyttöönotto ollut tämän tutkimuksen kohdalla mahdollisia.

Aineiston säilytykseen ja tuhoamiseen liittyvät yksityiskohdat tuli suunnitella huolellisesti, vaikka aineisto ei sisältänytkään henkilötietoja haastateltavista. Tutkijan tuli olla tietoinen omasta asemastaan haastateltaviin nähden. Luottamuksellisen suhteen luominen haastateltaviin oli erinomaisen tärkeää ja he ymmärsivät, että tutkimuksen tavoite oli ainoastaan kerätä tietoa, jolla Turun ammatti-instituutti organisaationa pystyy parantamaan olemassa olevia ohjauksen käytäntöjä. Kaikki haastateltavat käänsivät puhelimillaan tutkimusselostuksen omalle kielelleen ja ymmärsivät näin tutkimuksen tarkoituksen sekä sen, että heidän henkilötietonsa eivät tule tutkimuksessa esille. Haastateltavat pitivät tutkimuksen aihetta erittäin tärkeänä ja kertoivat luottavansa tutkijaan ja arvostavansa oppilaitosta aiheenvallinnasta.

Eettistä ennakoarviointia ei tarvittu sillä tutkimukseen osallistumisessa ei poikettu tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta. Tutkimuksessa ei puututtu tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen. Tutkittaville ei esitetty poikkeuksellisen voimakkaita ärsykeitä. Tutkimuksessa ei ollut riskiä aiheuttaa normaalin arkielämän rajojen ylittävää henkistä haittaa eikä tutkimus merkinnyt turvallisuushuolta tutkittavalle. (TENK, 2019. s.18.)

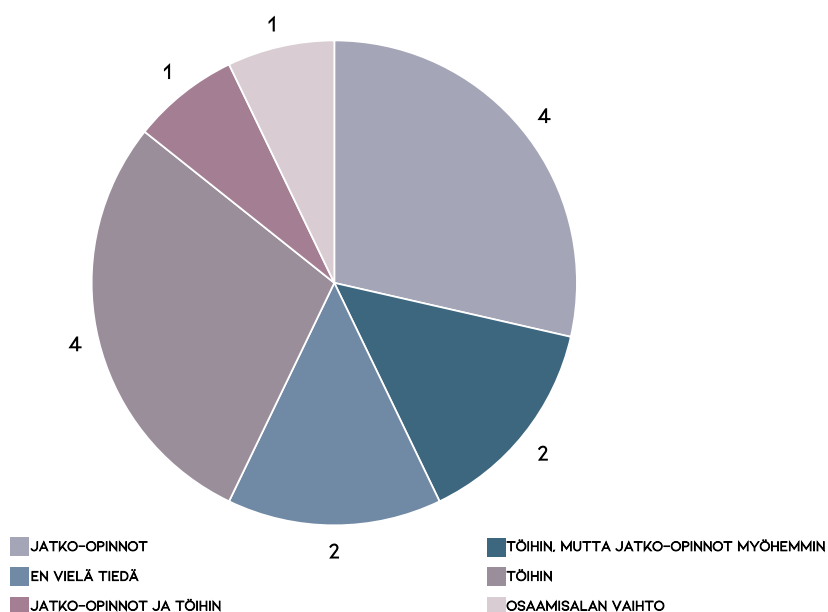
8 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset esitetään haastattelukysymyskohtaisesti. Tuloksia kuvataan taulukoiden avulla ja prosentuaalisin arvoihin. Näin saadaan mahdollisimman yksityiskohtainen, selkeä ja informatiivinen käsitys opiskelijoiden vastauksista ja vastausten moninaisuudesta. Kysymyksiin nro. 4–6 vastasi 13 opiskelijaa, muihin kysymyksiin 14 opiskelijaa.

8.1. Opiskelijoiden jatkosuunnitelmat

Puolet haastatelluista opiskelijoista kertoivat haluavansa jatkaa opiskelua valmistuttuaan Turun ammatti-instituutista lähihoitajaksi. Osa haluaa aloittaa jatko-opinnot suoraan valmistumisen jälkeen, osa oltuaan ensin työelämässä jonkin aikaa. Yksi haastatelluista kertoi aikovansa aloittaa jatko-opinnot ja työskennellä samanaikaisesti. Nämä opiskelijat vaikuttivat motivoituneilta ja kertoivat monista eri jatko-opintovaihtoehdoistaan. Oman lapsuuden perheen malli ja toive päästä hyväpalkkaiseen ammattiin koettiin vahvana innostajana jatkaa opintoja. Jotkut opiskelijoista kertoivat haluavansa aloittaa työskentelyn, jotta he voivat parantaa suomen kielen taitojaan ennen kuin hakeutuisivat jatko-opintoihin joskus myöhemmin. Neljä opiskelijaa ilmoitti selvästi haluavansa työelämään eivätkä aio jatkaa opiskelua enää tämän tutkinnon jälkeen. Eräs opiskelija kertoi pelon opintojen vaikeudesta olevan suurin este jatkaa opiskelua. Hän kokee opiskelun suomen kielellä erittäin vaikeaksi. Hän kertoi,

että haluaisi jatkaa, jos suomen kielellä opiskelu olisi helpompaa. Hän toivoisi, että tehtävät eivät olisi niin vaikeita ja että ne olisivat selkokielisiä. Kaksi opiskelijaa ei vielä osannut sanoa aikovatko hakeutua opiskelemaan vai työelämän pariin. Yksi opiskelija toivoo voivansa suorittaa toisen osaamisalan opinnot ja niiden jälkeen jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulutasolle. Kaikista tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 57 % ovat kiinnostuneita jatko-opinnoista jossakin vaiheessa tulevaisuuttaan.

Kuvio 4: Opiskelijoiden jatkosuunnitelmat lähihoitajaksi valmistumisen jälkeen. (n= 14)

8.2 Opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuudet

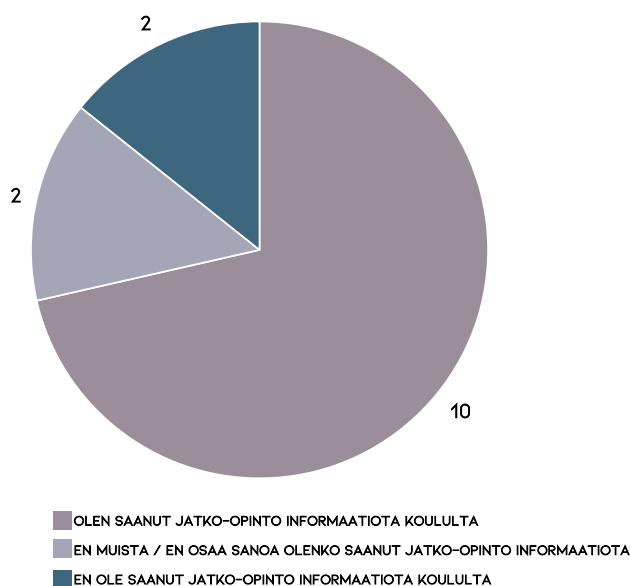
Kaikki opiskelijat tiesivät itselleen mahdollisia jatko-opintovaihtoehtoja ja oppilaitoksia, joihin voivat halutessaan hakea. Osalla opiskelijoista oli kuitenkin selkeästi epäselvyyttä asian suhteen, sillä he luettelivat omiksi jatko-opintovaihtoehtokseen ammattikorkeakoulun ja yliopiston lisäksi myös samantasoisia tutkintovaihtoehtoja kuin se, jota itse opiskelevat parhaillaan. Tällaisia olivat esimerkiksi hammashoitaja, mielenterveys- ja päihdeala sekä välinehuolto. Nämä ovat lähihoitajan perustutkinnon osaamisaloja. Tämä saattaa

selittyä myös puutteellisella suomen kielen taidolla, joka aiheuttaa sen, että opiskelija ei tiedä tutkintojen oikeita nimiä.

Jokainen opiskelija kertoi sairaanhoitajan tutkinnon olevan oman alansa jatko-opintovaihtoehto. Muita ammattikorkeakoulutasoisia vaihtoehtoja olivat suuhygienisti, terveydenhoitaja, ensihoitaja, sosionomi ja bioanalyttikko. Yliopistotasoisista jatko-opinto vaihtoehtoista opiskelijat mainitsivat yleisesti ottaen lääketieteelliseen tiedekuntaan hakeutumisen sekä lääkärin ja hammaslääkärin tutkinnot.

8.3 Jatko-opintomahdollisuuksista tiedottaminen

Suurin osa opiskelijoista oli saanut jatko-opinto informaatiota Turun ammatti-instituutista. Selkeästi eniten informaatiota oli opiskelijoille antanut heidän oma vastuuopettajansa esimerkiksi HOKS (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) keskustelujen aikana tai luokalle yhteisesti. Myös muut koulun opettajat olivat ohjanneet opiskelijoita jatko-opintoasioiden suhteen. Joissakin tapauksissa opiskelijat olivat itse joutuneet pyytämään jatko-opintoinformaatiota. Kaksi haastatelluista opiskelijoista sanoi, että eivät olleet saaneet lainkaan jatko-opinto informaatiota oppilaitoksen toimesta. Eräs opiskelija kertoi turvautuvansa ystävänsä apuun ja kysyvänsä ystävältään neuvoa jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 28 % kokee, ettei ole saanut tai ei muista saaneensa jatko-opintoinformaatiota nykyisen oppilaitoksensa toimesta.

Kuvio 5: Opiskelijan kokemus jatko-opintoinformaation saannista omalta oppilaitokseltaan. (n= 14)

8.4 Informaation selkeys ja ymmärrettävyys

Suurin osa, n. 77 % jatko-opintoinformaatiota saaneista opiskelijoista koki informaation olleen selkää ja helposti ymmärrettävää. Yksi opiskelija kertoi viestien olevan vaikeita ymmärtää ja sanoi toivovansa informaatiota suomen ja ruotsin kielen lisäksi englanniksi. Kaksi opiskelijaa mainitsi oman hyvän suomen kielen taidon olevan viestien ymmärtämisen lisäksi myös itsenäisen tiedonhaun mahdollistamiselle iso apu. Kaksi opiskelijaa kertoi myös, miten joissakin tilanteissa, joissa koulun antama informaatio on liian vaikeaa ymmärtää, opiskelijat turvautuvat ystäviensä/ opiskelijatoveriensa apuun, joskus jopa mieluummin kuin kysyisivät opettajalta tarkennusta asiaan.

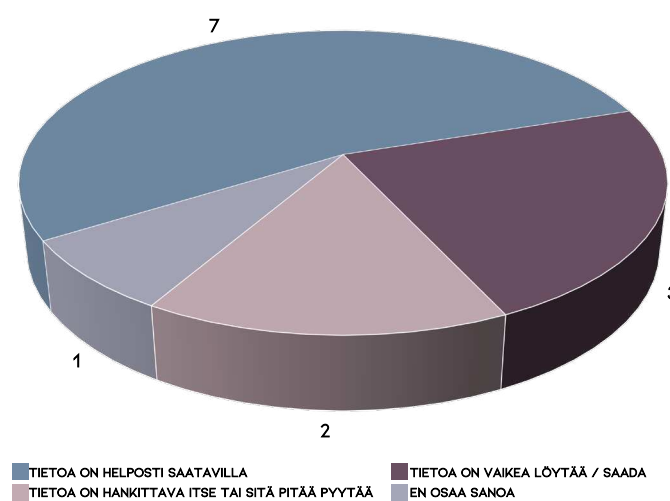
Eräs opiskelija kertoi, että työelämään siirtymisestä tietoa on saanut runsaasti, mutta jatko-opinto informaatiota liian vähän. Hän kertoi, miten monet ulkomaalaisitaustaiset kysyvät enemmän häneltä neuvoa kuin opettajilta asian suhteen.

'Sitten ollaan just, vaikka kysytty multa tai jotain toisesta on niinku toiselta ulkomaalaiselta, että ei olla niinku sitten enää kysytty opettajilta eikä opettaja, että ole niin kun kauheasti perehtynyt siihen, että ymmärtääkö niinku kaikki, että on sanonut kerran asiasta' (H12)

8.5 Informaation saatavuus ja löydettävyys

Enemmistö (54 %) haastatelluista opiskelijoista koki, että jatko-opintoinformaatiota oli helposti löydettävissä ja saatavilla. Muutama opiskelija koki tiedon löytämisen olleen vaikeaa, ja muutama sanoi, ettei sitä ollut saanut tai löytänyt lainkaan. Eräs opiskelija kertoi, että hänen mielestään koulun tiedottaminen keskittyy enemmän siihen, että aloitetaan ja pysytään lähihoitajan työssä valmistumisen jälkeen. Hän sanoi harvan olettavan, että opiskelijat haluavat jatko-opintoihin.

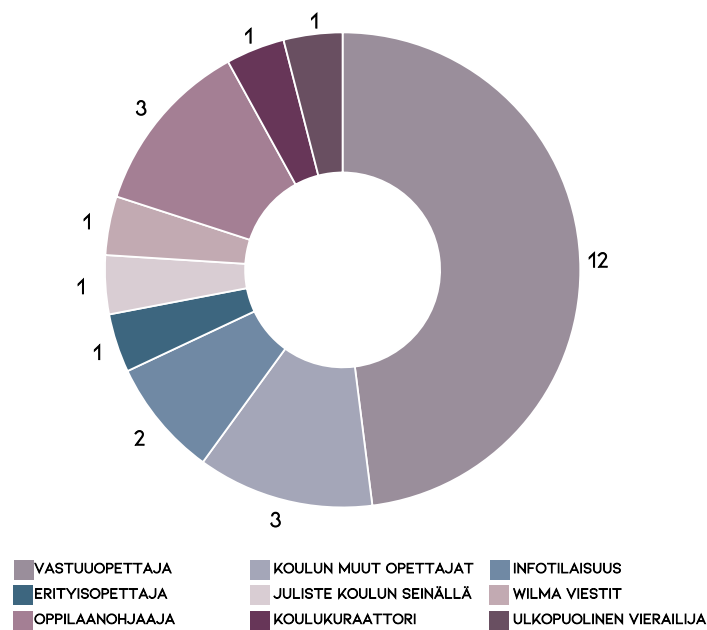
'Harva on esim. kertonut, että mitä sä voisit tehdä tän jälkeen koska tosi harva niinku olettaa, että joku haluaa vielä jatko- opintoihin tän jälkeen' (H12)

Kuvio 6: Opiskelijoiden kokemukset siitä miten helppoa heidän on saada/ löytää jatko-opinto informaatiota. (n= 13)

8.6 Informaation eri kanavat

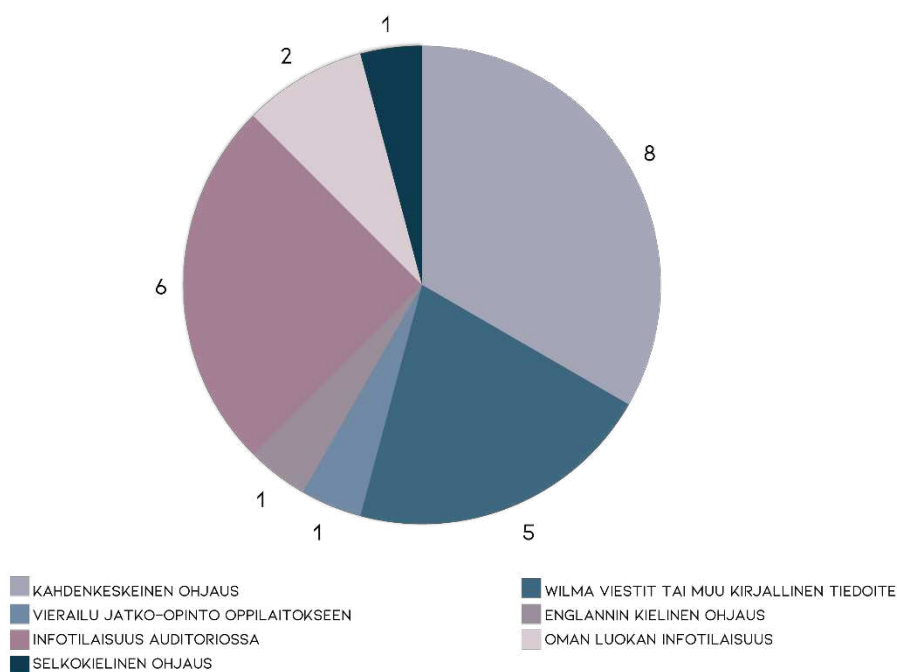
Kysyttäessä missä muodossa informaatiota oli opiskelijoille annettu, nousi vastuuopettajan sanallisesti antama ohjeistus tyypillisimmäksi vastaukseksi niiden opiskelijoiden keskuudessa, jotka kokivat informaatiota saaneensa. Opiskelijoista 38 % oli saanut jatko-opintoinformaatiota juuri vastuuopettajan toimesta. Toiseksi yleisimpänä tapana oli Wilmassa lähetetyt viestit (25 %). Koulun muilta opettajilta ja opinto-ohjaajilta oli informaatiota saanut kolme opiskelijaa ja auditoriossa pidettävästä infotilaisuudesta kaksi opiskelijaa. Muita yksittäisiä vastauksia olivat koulukuraattori, erityisopettaja, seinällä oleva juliste ja oppilaitoksessa käynyt vierailija.

Kuvio 7: Kanavat, joiden kautta opiskelijat olivat saaneet jatko-opinto informaatiota. (n= 13)

8.7 Opiskelijoille mieluisin ohjaustapa

Opiskelijoiden mielestä parhaat tavat antaa jatko-opinto-ohjausta ovat kahden keskeiset keskustelut vastuopettajan kanssa (33 %) ja koko koulun yhteiset infotilaisuudet (25 %). Wilmassa lähetettävät viestit tai muut kirjalliset tiedotteet koettiin osan opiskelijoiden (21 %) keskuudessa hyväksi koska näin he voivat kääntää saamansa informaation omalle kielelleen. Kahdenkeskeisiä ohjauskeskusteluja englanniksi ja selkokielisiä tiedotteita toivottiin erikseen kahden opiskelijan toimesta. Osa opiskelijoita koki uskaltavansa esittää kysymyksiä paremmin pelkästään oman luokan kesken tapahtuvissa tilaisuuksissa kuin koko koulun yhteisissä tapahtumissa. Myös vierailu mahdollisiin jatko-opinto oppilaitoksiin koettiin hyvänä tapana välittää tietoa jatko-opintovaihtoehdoista.

Kuvio 8: Opiskelijoiden mielestä paras tapa informoida jatko-opintovaihtoehdoista. (n= 14)

8.8 Väyläopinto informaatio

Haastatelluista opiskelijoista kukaan ei ollut tietoinen väyläopinnoista. Näin ollen myöskään kenelläkään ei ollut väyläopinnoista kokemusta.

Jokaiselle ammattikoulussa opiskelevalle opiskelijalle suunnitellaan henkilökohtainen urasuunnitelma osana henkilökohtaistamista. Tämän avulla suunnitellaan ja selkeytetään opiskelijan suunnitelmia niin työuran kuin jatko-opintojenkin suhteen. Henkilökohtaistamista tehdään opiskelijan toisen asteen opintojen alusta loppuun saakka. Opiskelijoiden on mahdollista suorittaa korkeakoulutasoisia opintoja jo toisen asteen opintojen aikana, väyläopintoina 5–15 opintopistettä. Joissakin tapauksissa näillä opinnoilla voidaan jopa varmistaa opiskelupaikka korkeakouluun. Tietoisuus väyläopinnoista on siis erittäin merkityksellistä opiskelijan tulevaisuuden kannalta. (Aine & Mäntykangas, 2022.)

Lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta mahdollisuudesta suorittaa korkeakoulutasoisia opintoja jo toisen asteen ammatillisen koulutuksen aikana pystymme lisäämään ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja poistamaan harhaluuloa siitä, että vain lukion käymällä on mahdollista edetä korkeakouluopintoihin (Aine & Mäntykangas, 2022).

9. AINEISTOANALYYSIN TULOKSET TYYPITTELEMÄLLÄ

Ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden jatkosuunnitelmia lähihoitajaksi valmistumisen jälkeen tarkastellessa voidaan huomata, että suunnitelmat ovat yhtä moninaisia kuin ovat opiskelijaryhmätkin. Opiskelijat voidaan näiden haastattelujen perusteella jakaa seuraaviin kuuteen erilaiseen jatkosuunnitelma-tyyppiin.

Tyyppi 1: Työelämään siirtyvät

Haastateltavista enemmistö aikoo siirtyä valmistumisen jälkeen suoraan työelämään työskentelemään lähihoitajan tehtävissä. He kaikki olivat tietoisia omista jatko-opinto vaihtoehtoistaan ja yhtä lukuun ottamatta olivat tämän jatko-opintoinformaation Turun ammatti-instituutilta saaneet.

Tyyppi 2: Opintojaan jatkavat

Seuraavaksi suurin enemmistö koostuu opiskelijoista, jotka haluavat heti valmistumisen jälkeen jatkaa opintojaan. He olivat saaneet omasta mielestään selkeää ja helposti ymmärrettävää jatko-opintoinformaatiota Turun ammatti-instituutin opettajilta.

Tyyppi 3: Ensin töihin, mutta tulevaisuudessa jatko-opintoja

Nämä opiskelijat kertoivat haluavansa ensin työskennellä ja parantaa omaa suomen kielen taitoaan ja samalla tienata rahaa, mutta ehdottomasti haluavansa jatkaa opintojaan tulevaisuudessa. Heidän olivat tietoisia omista jatko-opintovaihtoehtoistaan. Heidän kokemuksissaan, miten jatko-opinto informaatiota on koululta saanut tai miten helppoa sitä oli löytää, oli suurta vaihtelua.

Tyyppi 4: Opinnot ja työelämä samanaikaisesti

Opiskelija kertoi hakeutuvansa jatko-opintoihin ja työelämään samanaikaisesti. Hän oli saanut Turun ammatti-instituutilta selkeää ja ymmärrettävää jatko-opintoinformaatiota.

Tyyppi 5: Alanvaihtaja

Opiskelija haluaa valmistumisen jälkeen edelleen opiskella Turun ammatti-instituutissa suorittamalla toisen osaamisalan opinnot ennen kuin hakeutuu jatko-opintoihin. Opiskelija kertoo näin haluavansa kehittää suomen kielen taitoaan koska ammattikorkeakoulussa on opiskelijan mukaan tärkeää, että suomen kielen taito on vahva. Opiskelija kertoi pyrkivänsä ammattikorkeakouluun jatko-opintojen pariin heti valmistuttuaan, mikäli toisen osaamisalan opinnot eivät syystä tai toisesta ole mahdollisia. Opiskelija ei muista saaneensa jatko-

opintoinformaatiota koululta, mutta vastuuopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa hän on keskustellut alanvaihtomahdollisuudesta.

Tyyppi 6: En tiedä vielä

Nämä opiskelijat eivät vielä osanneet sanoa haluavatko jatkaa opiskelua vai siirtyä työelämään valmistuttuaan lähihoitajiksi. Eräs opiskelija sanoi etsineensä jatko-opintoinformaatiota itse ja kertoi löytämänsä informaation olleen selkeää ja ymmärrettävää. Hän oli myös tarvittaessa kysynyt ja pyytänyt apua vastuuopettajalta. Hän ei ollut vielä varma minkä alan jatko-opinnot häntä kiinnostavat ja siksi pohtii myös mahdollisuutta siirtyä ensin työelämään. Toinen opiskelija koki, ettei ollut saanut koululta jatko-opintoihin liittyvää ohjausta eikä myöskään ole itse sitä löytänyt. Hän sanoi turvautuvansa ystäviensä apuun mutta informaation olevan vaikeasti ymmärrettävää.

10. JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatteluilla saatiin tietoa ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden jatkosuunnitelmista lähihoitajaksi valmistumisen jälkeen ja siitä mitä ja minkä tasoista ohjausta he olivat oppilaitoksen toimesta saaneet, opintojensa aikana.

10.1 Opiskelijoiden urasuunnitelmat

Monet opiskelijoista haluavat aloittaa työelämän, ansaita rahaa ja samalla parantaa suomen kielen taitoaan työssä ollessaan. Yli puolet haastatelluista opiskelijoista haluavat kuitenkin enemmän tai myöhemmin aloittaa jatko-opinnot, ja he ovat melko hyvin selvillä omista jatko-opintovaihtoehtoistaan. Sairaanhoidajakoulutus ammattikorkeakoulussa näyttäytyi opiskelijoille selkeänä jatko-opintovaihtoehtona. Sosionomin koulutuksen jatko-opintomahdollisuutena mainitsi vain yksi opiskelija. Suurin este jatko-opintoihin hakeutumiselle koettiin

olevan liian heikko suomen kielen taito ja pelko opiskelujen vaikeudesta, johtuen kielitaidon puutteesta. Kahdella opiskelijalla ei ollut vielä tarkkaa ajatusta siitä, haluavatko he jatkaa opiskelua vai siirtyä työelämään valmistumisen jälkeen. Kuusi opiskelijaa mainitsi toisen asteen hammashoitajan tutkinnon mahdolliseksi jatko-opintovaihtoehtokseen. Tämä saattaa selittyä, sillä että suuhygienisti on heille tuntematon termi. Jatko-opintovaihtoehtona mainittu välinehuoltajan tutkinto on myös toisen asteen tutkinto mutta opiskelija voi tuki viitata välinehuollon ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, joiden suorittaminen myöhemmin työuran edetessä on mahdollista.

Terminologia on monimutkaista ja opiskelijat tarvitsevat vielä paljon tukea pystyäkseen navigoimaan jatko-opintovaihtoehtojen välillä. Oikeiden kysymysten esittäminen on vaikeaa, jos sanavarastossa ei ole riittävästi sanoja tiedonhaun mahdollistamiseksi.

10.2 Opiskelijoiden saama jatko-opintotieto

Pääsääntöisesti opiskelijat tiesivät voivansa hakeutua ammattikorkeakouluun opiskelemaan sairaanhoitajan opintoja. Yksi opiskelijoista mainitsi myös mahdollisuuden opiskella sosionomiksi. Mikäli tulkitsemme hammashoitajan koulutuksen jatko-opintovaihtoehtona tarkoittavan ammattikorkeakoulutasoista suuhygienistin koulutusta, myös tämä vaihtoehto oli opiskelijoilla hyvin tiedossa. Kolme opiskelijaa mainitsi myös tiedeyliopiston jatko-opintovaihtoehtokseen. Neljä opiskelijaa koki, etteivät he ole saaneet oppilaitokselta oman alansa jatko-opintoihin liittyvää tietoa. Vastuuopettajan rooli jatko-opintoinformaation välittäjänä opiskelijoille korostui huomattavasti. Henkilökohtaiset keskustelut olivat useimman opiskelijan ensisijainen tietolähde jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Eräs opiskelija kertoi vastuuopettajan myös ohjeistaneen heitä siitä, miten opiskelijoiden, jotka haluavat jatkaa opintojaan lähihoitajakoulutuksen jälkeen tulee huolehtia riittävän hyvistä arvosanoista ja riittävästä läsnäolosta oppitunneilla.

10.3 Opinto- ohjauksen taso

Ohjauksen tasossa oli suuria opiskelijakohtaisia eroja. Monet kokivat ohjauksen olleen hyvää, selkeää ja helposti saatavilla, osan opiskelijoista kokiessa, etteivät he olleet saaneet ohjausta ollenkaan. Huomattavaa oli, että yksikään haastatelluista opiskelijoista ei ollut tietoinen oman alansa väyläopintomahdollisuudesta.

Sekä selkokielistä että englanninkielistä ohjausmateriaalia ja ohjausta toivoi kumpaakin yksi opiskelija. Muutamat opiskelijat kokivat kirjallisen materiaalin helpommaksi käsitellä, koska he pystyvät kääntämään sen rauhassa omalle kielelleen, mutta ajoittain viestit koettiin liian pitkiksi ja epäselviksi.

Kielitaidolla oli merkitystä myös haastattelutilanteessa, kysyttäessä missä muodossa opiskelijat olivat jatko-opintoinformaatiota saaneet, monet eivät osanneet vastata ilman annettuja vaihtoehtoja. Tämä saattaa aiheuttaa esimerkiksi sen, että kaikki mahdolliset ohjausvaihtoehdot eivät ole tulleet esille puuttuvan sanavaraston takia. Osalle opiskelijoista opinto-ohjaaja/opo oli sanana vieras. Tästä on voinut seurata esimerkiksi se, että kun opiskelija kertoo saaneensa informaatiota koulun muulta opettajalta, kyseessä on saattanut olla opinto-ohjaaja, mutta opiskelija ei ole ollut tietoinen henkilökunnan ammattinimikkeistä.

Ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita ohjattaessa ohjaajan merkitys korostuu. Luottamuksellisen suhteen luominen ja sosiaalipedagoginen työote edesauttavat ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ohjausta ja tasoittavat näiden opiskelijoiden kohdalla sosiaalisen pääoman puutetta. Osaavalla ohjauksella on suuri merkitys opiskelijoiden valintoihin. Haasteena ovat opiskelijoiden ja ohjaajien erilaiset sosiaaliset ja kulttuuriset taustat, sekä tiedostamattomat ennakoasenteet. Monikulttuurista ohjausosaamista tarvitaan opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen varmentamiseksi. (Hietarinta, 2020; Määttä, 2021; Schuchart & Siebel, 2022)

11. POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kasvava maahanmuutto ja yhteiskunnan moniarvoistuminen tuovat oppilaitoksiin ja organisaatioihin arjen haasteita, joihin vastaaminen edellyttää oppilaitoksissa työskenteleviltä ammattilaisilta ymmärrystä monikulttuurisuudesta ja sen vaikutuksista ohjaukseen. Kun ohjattavien taustat monipuolistuvat, ohjaajilta vaaditaan valmiuksia kohdata eri kulttuureista tulevia opiskelijoita. Ilman kokemusta tai kulttuurista herkkyyttä ohjaaja saattaa kohdata suuria haasteita vuorovaikutuksessa, jos hän ei tunnista erilaisia viestintätapoja tai kulttuurien vaikutusta henkilön käyttäytymiseen ja päätöksentekoon. (Lairio & Leino, 2007.)

Länsimaisessa yksilökulttuurissa henkilö nähdään itsenäisenä, omista päätöksistään vastuullisena olentona, jonka henkilökohtaiset toiveet ja tarpeet ovat hänelle itselleen keskiössä. Yksilökulttuurissa korostetaan minäkeskeisyyttä ja vapautta. Monet ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista tulevat kuitenkin yhteisökulttuurisista taustoista, jossa yksilö nähdään aina osana perhettä, yhteisöä tai ryhmää. Yhteisön ja ryhmän hyvinvointi menee yksilön edun ja tarpeiden edelle. Yksilön tulee olla yhteisölle lojaali, osoittaa sille kunnioitusta ja tukea ryhmän sosiaalista harmoniaa. Yhteisökulttuurissa yksilön kokemat velvollisuudet yhteisöä kohtaan ovat hyvin pysyviä ja vahvoja. Tämä saattaa vaikuttaa erittäin paljon yksilön tekemiin valintoihin. Opiskelijoita ohjattaessa tämä tulee ymmärtää ja huomioida.

Voidakseen ymmärtää muita kulttuureja on ohjaajan tunnettava ja ymmärrettävä ensin omaa kulttuuriaan. Taitava monikulttuurinen ohjaus edellyttää, että ohjaaja tiedostaa omat arvonsa, norminsa ja asenteensa sekä suhtautuu kunnioittavasti ohjattavan maailmankatsomukseen. Ymmärtääkseen ohjattavaa, on tärkeää tuntea paitsi hänen kulttuuritaustansa, myös hänen aiemmat kokemuksensa ja nykyinen elämäntilanteensa. Lisäksi ohjaajan tulee ymmärtää, että ohjausmenetelmät saattavat olla kulttuurisidonnaisia, ja osattava soveltaa tai muokata niitä yksilöllisesti jokaisen ohjattavan taustaan sopiviksi. Monikulttuuriseen ohjaukseen osallistuvan ohjaajan tulee objektiivisesti

huomioida omat uskomuksensa, asenteensa, tietonsa ja taitonsa. Ohjaajan tulee miettiä rehellisesti, miten suhtautuu moninaisuuteen ja tunnistaa omat ennakkoluulonsa ja mielessä vallitsevat stereotyyppit. Ohjaajan tulee pyrkiä kehittämään myönteistä ja kunnioittavaa asennetta monikulttuurisuutta kohtaan. Kulttuurisesti pätevä ohjaaja omaa monikulttuurista tietoisuutta, tuntee kulttuurieroja ja monikulttuurisia ohjauksen käytänteitä. (Lairio & Leino, 2007.)

Haastatteluissa opiskelijoiden kanssa käydyt keskustelut toivat esiin sen, miten ohjaajan tulee pyrkiä avoimeen ja kunnioittavaan dialogiin ohjattavan kanssa. Tutustumalla ohjattavaan saadaan paras käsitys siitä, millainen ohjaus on juuri hänen etujensa mukaista. Ohjaajan tulee ymmärtää, että pelkästään tieto siitä mitä kansalaisuutta tai kulttuuria opiskelija edustaa ei kerro kyseisen opiskelijan tämänhetkisestä tilanteesta mitään. Ohjaajan tehtävänä on ottaa selvää, ei olettaa tietävänsä. On myös muistettava, että kulttuurit eivät ole stabiileja vaan ne kehittyvät ja muuttuvat ympäristönsä vaikutuksesta. Sukupolvien saatossa, kulttuurien eläessä rinnakkain, vuorovaikutuksessa keskenään ne omaksuvat tapoja toisistaan ja sulautuvat osittain yhteen.

Koulutuspolkujen eriytyminen on yksi monikulttuurisen ohjauksen haasteista. Maahanmuuttajataustaisia nuoria ohjataan usein tietyille koulutusaloille, kuten hoiva-alalle, vaikka heidän kiinnostuksensa voisivat olla muualla. Tämä voi johtaa siihen, että nuoret eivät löydä itselleen sopivaa koulutus- tai urapolkua, mikä voi heikentää heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa. Ohjauksessa on tärkeää tukea ohjattavan toimijuutta ja kannustaa häntä pohtimaan omia valintojaan ja niiden seurauksia. Tämä edellyttää ohjaajalta kykyä käydä avointa ja kunnioittavaa vuoropuhelua ohjattavan kanssa, jossa huomioidaan hänen kulttuuritaustansa ja kokemuksensa. (Jamk, 2021.)

Ohjauksen laadulla ja saavutettavuudella on merkitystä. Useat tutkimukset osoittavat, että vähemmän etuoikeutetut opiskelijat, jotka ovat saaneet ohjausta koulujen opinto-ohjaajilta tekevät parempia uravalintoja ja päätöksiä kuin ne opiskelijat, jotka eivät ohjausta ole saaneet (Schuchart & Siebel, 2022).

Yhdeksi oleelliseksi osaksi ohjaustyön onnistumista nousee tämänkin tutkimuksen valossa kielitaito tai sen puute. Opiskelijat mainitsivat juuri kielitaidon olevan esimerkiksi jatko-opinto halukkuuden osalta merkittävä tekijä. Hyvän suomen kielen taidon puute koettiin omia mahdollisuuksia heikentävänä tekijänä jatko-opintoja harkitessa. Saadun ohjauksen ymmärrettävyys, opiskelijan kyky etsiä tietoa itsenäisesti tai kysyä tarpeellisia kysymyksiä on riippuvaista hänen kielitaidostaan. Ohjaustilanteissa tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Kielitietoinen ohjaus rakentuu kolmelle tasolle: tiedolle, taidolle ja asenteelle. Tiedon tasolla ohjaaja ymmärtää kielen merkityksen ohjaustilanteessa. Hän huomaa kielelliset esteet, tunnistaa omaa ja ohjattavan kielitaitoa ja tuntee kieliin ja kulttuureihin liittyviä ominaisuuksia. Taidon tasolla kielitietoisuus näkyy kyvyssä käyttää selkokieltä, kuvia tai muita tukimateriaaleja ja hyödyntää ohjattavan käyttämää kieltä. Ohjaaja valitsee tilanteeseen sopivat menetelmät ja varaa riittävästi aikaa vuorovaikutukselle. Asenteen tasolla korostuu ohjaajan avoin, hyväksyvä ja kiinnostunut asenne monikielisyyttä kohtaan. Kielitietoinen ohjaaja arvioi rehellisesti omia ennakkokäsityksiään kielistä ja suhtautuu kaikkiin kieliin tasavertaisesti. Kielitietoinen ohjaus ei aina vaadi ohjaajalta suuria muutoksia, vaan ennen kaikkea kykyä arvioida omaa toimintaa ja puuttua kielellisiin epäkohtiin. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä, ohjattavan osallisuutta ja tasa-arvoa ohjaustilanteissa. (Hovila & Hyväri, 2021.)

Tutkimuksessa osoittautui, että etenkin oma vastuuopettaja oli onnistunut kielitietoisen ohjauksen avulla välittämään monipuolista tietoa eri jatko-opintovaihtoehtoista niin taitavasti, että se oli ollut monien opiskelijoiden mielestä helppoa ymmärtää. Vastuuopettajan saamat kehut ja kiitokset myös kertoivat opettajan lämpimästä asenteesta opiskelijoita ja heidän moninaisuuttaan kohtaan.

Osalle opiskelijoista kielitietoinen ohjaus oli ollut puutteellista. He eivät olleet saaneet riittävä ja ymmärrettävää ohjausta. He kokivat, että selkokielisyyteen ei ollut kiinnitetty tarpeeksi huomiota.

Oppilaitosten tulee kiinnittää huomiota ohjauksen laadultaan yhdenvertaiseen tasoon moninaisten opiskelijoiden keskuudessa. Ohjauksen tulee tavoittaa kaikki opiskelijat. Oppilaitosten ohjaus- ja opetushenkilöstö tulee jatkossa tarvitsemaan entistä enemmän monikulttuurista ohjausosaamista. Vastuuopettaja ei välttämättä ole opiskelijoidensa osaamisalan asiantuntija ja siksi on myös syytä kiinnittää huomiota siihen, että kaikilla vastuuopettajilla on ajankohtainen tieto helposti löydettävissä kaikkien osaamisalojen väylä- ja jatko-opintojen osalta. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi jatko-opinto koordinaattorin toimenkuva, jolloin tieto olisi ajankohtaista, helposti löydettävissä ja ohjaus olisi yhdenvertaista kaikkien opiskelijoiden kannalta.

Tässä tutkimuksessa tuotetun tiedon valossa ja ulkomaalais- ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrän kasvaessa toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa on tarpeen kehittää ohjauskäytäntöjä. Osallistava tutkimus, jossa luodaan kulttuurisesti sensitiivinen ohjausmalli yhteistyössä opinto-ohjaajien, opiskelijoiden ja mahdollisesti korkeakoulujen kanssa, olisi merkittävä askel kohti yhdenvertaisempaa ohjausta.

LÄHTEET

- Aine, R., Mäntykangas, U. (2022). Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelija tunnistaa erittäin huonosti väylät korkeakouluun – Oamk Journal
- Hietarinta, A. (2020). Toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten koulutuspolut yliopistoon ja kokemukset suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. [Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/150274/Hietarinta_Anu_pro_gradu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hovila, H.& Hyväri, S. (2021). Kielitietoisuus, monikielisyys ja palvelujen saavutettavuus. Teoksessa *Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen – virtaa ohjaukseen- koulutushankkeen tulokset*. Diak, Työelämä 22. Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen
- Hyväri, S.& Sahonen, P. (2021). Monikulttuurisen ohjauskoulutuksen pilotin toteutus. Teoksessa *Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen – virtaa ohjaukseen- koulutushankkeen tulokset*. Diak, Työelämä 22. Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen
- Jamk. (2021, toukokuu 31). *Monikulttuurisen ohjauksen erityispiirteitä*. JAMK Verkkolehdet.
<https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2021/05/31/monikulttuurisen-ohjauksen-erityispiirteita>
- Juhila, K. (2021). Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Teemoittelu - Tietoarkisto.
- Kallinen, T., & Kinnunen, T. (2021). Etnografia. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Kansallinen koulutuksen arviointi keskus (KARVI). (2020). Tiivistelmät 2:2020. Taustalla on väliä Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Taustalla on väliä – Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla

- Kuurila, E. (2014). *Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa* (Väitöskirja). Turun yliopisto.
<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/98607/AnnalesC384KuurilaVK.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Lairio, M. & Leino, L. (2007). Moninaisuutta arvostava ohjaus – Näkökulmia opinto-ohjaajan työhön ja koulutukseen. Teoksessa M. Taajamo & S. Puukari (toim.), *Monikulttuurisuus ja moniammatillisuus ohjaus- ja neuvontatyössä*. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47615/978-951-39-2861.pdf?sequence=1>
- L 531/2017. Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531 Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®
- MEHU. (i.a.). *Tyypittely ja luokittelu*. Jyväskylän yliopisto. Tyypittely ja luokittelu
- Melinda, W. (2023). Barriers to multicultural counselling: Cultural bias in the counselling. *OPTIMA: Journal of Guidance and Counseling*, 3(2), 110–117.
<https://journal.unisza.edu.my/jonus/index.php/jonus/article/view/651/317>
- Määttä, A-M. (2021). *Maahanmuuttajien ohjaus vapaassa sivistystyössä. Sosiaalipedagogisen työotteen käsite ohjauksen jäsentäjänä*. [Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto]. Maahanmuuttajien ohjaus vapaassa sivistystyössä – Sosiaalipedagogisen työotteen käsite ohjauksen jäsentäjänä
- Opetushallitus. (2020). Raportit ja selvitykset 2020:7. Kohti jatko-opintoja ja työelämää. Siirtymät ammatillisen koulutuksen jälkeen. s.7–8. Kohti jatko-opintoja ja työelämää. Siirtymät ammatillisen koulutuksen jälkeen.
- Opetushallitus. (2024). Raportit ja selvitykset 2024:3. Maahanmuuttotaustaiset ammatillisessa koulutuksessa- tilannekuva. s. 4
Maahanmuuttotaustaiset ammatillisessa koulutuksessa-tilannekuva

- Opetushallitus. (i. a.) Viitattu: 2.1.2025. [Opinto-ohjaus ammatillisessa koulutuksessa | Opetushallitus](#)
- Rastas, A. (2005) Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.): *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino.
- Reunanen, K. (2007). *Opinto-ohjaajan käsikirja* (Kehittämishankeraportti). Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [jamk_1183641059_3.pdf](#)
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.): *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). *Tyypittely*. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [KvaliMOTV - Teemoista tyyppeihin](#)
- Saarela, J. (9.8.2021). Hyvän tutkimuksen peruspilarit [video]. YouTube. <https://youtu.be/gKCHk09PR9Q?si=i5goGbmw64j-Jomd>
- Schembri, N. & Jahić Jašić, A. (2022). *Ethical issues in multilingual research situations: A focus on interview-based research*. Research Ethics, 18(3), 210–225. <https://doi.org/10.1177/17470161221085857>
- Schuchart, C. & Siebel, A. (2022). Counselling of immigrant students in schools – the development of shared understanding between advisers and students. *British Journal of Guidance & Counselling*, 51(5), 820–834. <https://doi.org/10.1080/03069885.2021.2009767>
- Sivista. (2024). *Sivistysalan toimialakatsaus ja barometri 2024*. [Sivistysalan toimialakatsaus ja barometri 2024 - Sivista](#)
- Sundbäck, L. (2024). *Unfolding Trust in Institutional Encounters Between Forced Migrants and Street-Level Bureaucrats in Finland and Sweden*. [Väitöskirja, Åbo Akademi University]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4439-1>
- Suomen tietotoimisto. (i.a.). Viitattu 01.10.2024. [Tyylikirja | Juridisia termejä | Maahanmuutto, pakolaisuus, siirtolaisuus - STT](#)

- TENK. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Julkaisu 3/2019. *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa
- TENK. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023*. Julkaisu 2/2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa
- TEPA- termipankki. (i.a.) Sanastokeskus. Viitattu 21.2.2025. uraohjaus | TEPA-termipankki (erikoisalojen sanasto- ja sanakirjakokoelma)
- THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). (i.a.). *Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus: käsitteet*. Viitattu: 21.2.2025. Käsitteet - Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus - THL
- Tilastokeskus, (i. a.). Viitattu 2.1.2025. Ulkomaalaistaustainen | Käsitteet | Tilastokeskus
- Tilli, J. (2023, 9. helmikuuta). Opettajat tarvitsevat tukea ja toimintamalleja monikulttuurisen ohjauksen verkostotyöhön. Diak Dialogi. Opettajat tarvitsevat tukea ja toimintamalleja monikulttuurisen ohjauksen verkostotyöhön – Dialogi
- Turun ammatti-instituutti, (i.a.). Viitattu: 2.1.2025. Turun ammatti-instituutti | Turun ammatti-instituutti
- Turun kasvatus- ja opetuslautakunta. (2022). Tuen ja ohjauksen strategia lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus 2024–2030. tuen ja ohjauksen strategia lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus .pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö, (2021). Kotoutumisen sanasto: 1. laitos. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto. Kotoutumisen sanasto, 1. laitos – Integrationsordlista, 1 upplagan

- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2021). *Maahanmuuttajien työllisyys ja sen vaikutukset julkistalouteen* [Raportti]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Maahanmuuttajien työmarkkina-asema valtaväestöä heikompi | Kotoutuminen](#)
- Tähtinen, J., Laakkonen, E., & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Turun yliopisto. [https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen aineiston k%C3%A4sittelyn ja tulkinnan perusteita 2020.pdf](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf)
- Yritysmaailma. (2024). *Tulevaisuus Turussa houkuttelee- kaupungin väestönkasvussa jälleen uusi ennätys*. [Tulevaisuus Turussa houkuttelee – kaupungin väestönkasvussa jälleen uusi ennätys | Yritysmaailma](#)

KUVIOT:

- Kuvio 1. Hyväri, S., Sahonen, P. (2021). Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen – virtaa ohjaukseen- koulutushankkeen tulokset. Diak, Työelämä 22. [Monikulttuurisen ohjausosaamisen kehittäminen](#)
- Kuvio 2. Tilastokeskus. (2024). *Yhä useampi opiskelija oli ulkomaalaistaustainen vuonna 2022*. Tilastokeskus. <https://stat.fi/julkaisu/clr7pmvhj14t20cumlxlaf626>
- Kuvio 3. Sivista. (2024). *Sivistysalan toimialakatsaus ja barometri 2024*. [Sivistysalan toimialakatsaus ja barometri 2024 - Sivista](#)
- Kuvio 4. Opiskelijoiden jatkosuunnitelmat lähihoitajaksi valmistumisen jälkeen. Haastattelukysymys 1 (Liite 1).
- Kuvio 5. Opiskelijan kokemus jatko-opintoinformaation saannista omalta oppilaitokseltaan. Haastattelukysymys 3 (Liite 1).
- Kuvio 6. Opiskelijoiden kokemukset siitä miten helppoa heidän on saada/ löytää jatko-opinto informaatiota. Haastattelukysymys 5 (Liite 1).

Kuvio 7. Kanavat, joiden kautta opiskelijat olivat saaneet jatko-opinto informaatiota. Haastattelukysymys 6 (Liite 1).

Kuvio 8. Opiskelijoiden mielestä paras tapa informoida jatko-opintovaihtoehtoista. Haastattelukysymys 7 (Liite 1).

LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mitkä ovat jatkosuunnitelmasi sen jälkeen, kun valmistut ammatti-instituutista lähihoitajaksi?
2. Mitä jatko-opintomahdollisuuksia omalla alallasi on?
3. Miten oppilaitos on tiedottanut sinua oman alasi jatko-opintomahdollisuuksista?
4. Millaisia kokemuksia sinulla on jatko-opintoinformaation selkeydestä ja ymmärrettävyydestä?
5. Millä tavoin jatko-opintoinformaatio on ollut saatavilla, ja kuinka helposti olet onnistunut löytämään sen?
6. Missä muodossa olet saanut informaatiota? Tapahtumissa, kirjallisena materiaalina, Wilma viestein, koulun järjestämin vierailuin eri paikoissa, opinto-ohjaajan/vastuopettajan/muun opettajan tapaamisissa, pyydettäessä/pyytämättä, muu, mikä?
7. Millainen ohjaus olisi sinusta paras tapa informoida opiskelijaa mahdollisista jatko-opintovaihtoehdoista?
8. Millaisia väyläopinto mahdollisuuksia alallasi on?
9. Millaisia kokemuksia sinulla on väyläopinnoista opintojesi aikana?

LIITE 2. AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

AINEISTONHALLINTA-
SUUNNITELMA (LIITE)

1/3

Aineistohallintasuunnitelma liitetään tutkimus- ja kehittämistyön lupahakemuksen liitteeksi. Aineistohallintasuunnitelma täydentää tutkimussuunnitelmaa kuvaamalla, miten aineistoa käsitellään.

Tutkimuksesta/kehittämistyöstä vastaavan tekijän/tekijöiden nimi/nimet:

Nina Dash

1. Aineiston kuvaus

1.1 Millaiseen aineistoon tutkimuksesi perustuu? Millaista aineistoa kerätään, tuotetaan tai käytetään uudelleen? Missä tiedostomuodoissa aineisto on?

Henkilökohtaiset haastattelut. Haastattelut nauhoitetaan erikseen sille varatulla äänityslaitteella, jonka jälkeen aineisto litteroidaan ja tallennetaan salasanalla suojaten digitaalisena tekstitiedostona.

1.2 Miten aineiston yhtenäisyys ja laatu varmistetaan?

Valmiit ennalta laaditut haastattelukysymykset ovat kaikille haastateltaville samat. Sama henkilö, tutkija itse, haastattelee kaikki tutkimukseen osallistujat. Haastateltavat valitaan eri osaamisaloilta, niin että tutkija ei toimi, ole toiminut tai tule toimimaan haastateltavien opettajana.

2. Eettisten periaatteiden ja lainsäädännön noudattaminen

2.1 Mitä eettisiä seikkoja aineistosi hallintaan liittyy (esim. arkaluonteisten tietojen käsittely, tutkittavien identiteetin suojaaminen ja tietojen jakamista koskevan suostumuksen hankkiminen)?

Osallistujilta pyydetään kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Tutkittavia informoidaan tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen missä vaiheessa tahansa. Tutkimusaineisto käsitellään ja tulokset raportoidaan siten, että osallistujat eivät ole tunnistettavissa. Tutkittavista ei kerätä mitään henkilötietoja. Nauhoitettu haastatteluaineisto litteroidaan.

2.2 Miten aineiston omistajuuteen, tekijänoikeuksiin ja immateriaalioikeuksiin liittyviä asioita hallitaan? Estävätkö tekijänoikeudet, käyttöoikeudet tai muut rajoitukset aineiston käyttämisen tai jakamisen?

Tutkittavilta pyydetään allekirjoitettu suostumus haastattelumateriaalin käyttöön tutkimusaineistona. Haastattelukysymykset ohjaavat tutkimukseen osallistujat tuottamaan tietoa jo olemassa olevien ohjausmenetelmien toimivuudesta. Tutkimus ei tuota aineistoa, jota tekijänoikeudet tai immateriaalioikeudet koskisivat.

3. Dokumentointi ja metatiedot

3.1 Miten dokumentoit aineistosi, jotta se on löydettävissä, saavutettavissa, yhteen toimivaa ja uudelleen käytettävissä sekä itseäsi että muita varten? Millaisia metatietoja käytetään, joita voidaan myöhemmin ymmärtää ja käyttää

Valmiin aineiston ohjauksen tueksi kirjoitan pdf muotoon ja jaan sen työyhteisöissäni ilman tunnistetietoja tutkimukseen osallistuneista henkilöistä. Pdf tiedosto voidaan jakaa myös työyhteisön Teams alustalla koulutuskäsikirjassa, mikäli työnantajani näin toivoo. Metatietona on vuosiluku, jolloin opinto-ohjauksen arviointia on suoritettu ja tulokset raportoitu sen hetkisestä tilanteesta, jota voidaan myöhemmin verrata.

4. Tallentaminen tutkimuksen aikana

4.1 Miten säilytät tutkimusaineistosi tietoturvalisella tavalla tutkimuksen aikana? Minne tietoa tallennetaan (oma kone, pilvipalvelu...) Tämä korostuu, jos tutkimuslupaan liittyy sensitiivistä tietoa.

Nauhoitukseen käytetään laitetta, joka ei yhdisty internetiin. Litterointi tapahtuu ilman tunnistetietoja. Litteroitu aineisto suojataan salasanalla. Paperiset aineistot säilytetään lukittuna. Digitaalinen aineisto säilytetään vain koneella.

4.2 Kuka valvoo pääsyä aineistoon ja miten suojattua pääsyä aineistoon valvotaan? Huomioi vahva tallennus salasanan taakse.

Tutkija itse valvoo pääsyä aineistoon. Salasanaa ei jaeta muille. Avainta lukittuun säilytystilaan ei anneta muille.

5. Aineiston avaaminen, julkaiseminen ja arkistointi tutkimuksen päätyttyä

5.1 Mikä osa aineistosta voidaan asettaa avoimesti saataville tai julkaista? Missä ja milloin aineisto tai siihen liittyvät metatiedot asetetaan saataville? Miten kauan säilytät aineistoa?

Aineiston analysoinnin jälkeen toimitan raportin omalle työnantajalleni ja jaan saamani informaation ohjauksen tehokkuudesta ja mahdollisista kehittämisehdotuksista työyhteisössäni niille, jotka opiskelijoita ohjaavat: vastuopettajat, opinto-ohjaajat erityisopettajat ja koulutuspäälliköt. Tutkimuksen lopputulos on pysyvää julkista tietoa. Haastatteluaineistot tuhoetaan analysoinnin jälkeen.

5.2 Miten tutkimusaineisto hävitetään tai arkistoidaan tutkimuksen päätyttyä? Mikäli tutkimusaineisto ja tunnistetiedot hävitetään kokonaisuudessaan, miten ja milloin se tapahtuu? Mikäli tutkimusaineisto säilytetään ilman tunnistetietoja, miten tunnistetiedot hävitetään ja anonymisointi tapahtuu?

Tutkittavilta ei kerätä henkilötietoja. Nauhoitukset hävitetään litteroinnin päätyttyä. Aineisto analysoidaan tutkijan toimesta ja raportoidaan ilman tunnistetietoja. Paperiset tiedostot tuhoetaan analysoinnin jälkeen.

6. Aineistohallinnan vastuut ja resurssit

6.1 Ketkä vastaavat aineistohallintaan liittyvistä tehtävistä tutkimuksen elinkaaren aikana? Arvioi myös aineistohallintaan tarvittavat resurssit (esim. taloudelliset, ajalliset, työmäärään liittyvät).

Tutkija itse vastaa aineistohallinnasta tutkimuksen elinkaaren aikana. Tutkija vastaa myös mahdollisista kustannuksista itse. Tutkimus tehdään tutkijan oman vuosityötuntimäärän ohessa.